

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૩૯/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૧૯૧/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૧૬/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૧૮/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૧૯/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૨૦/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૨૩/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૨૪/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૨૫/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૨૬/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૨૭/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૩૦/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૩૧/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૩૨/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૩૩/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૨૩૪/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૩૧૮/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૦૫૧/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૧૦૮૧/૨૦૧૮

વિથ

આર/સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૫૮૯/૨૦૧૯

મંજૂરી અને સહી માટે :

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વીપુલ એમ. પંચોલી : સહી /

=====

૧	શું સ્થાનિક સમાચારપત્રોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી છે?	હા.
૨	પત્રકારને સંદર્ભિત કરવાં કે નહિ?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિ ચુકાદાની સુવાચ્ય નકલ જોવા ઈચ્છે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તેનાં હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈ હુકમ સબબ કોઈ મહત્વપૂર્ણ કાયદાકીય પ્રશ્ન સમાવિષ્ટ છે?	ના.

=====

પ્રિયંકુમાર હમીરભાઈ ગલચર

વિરુદ્ધ

કમિશનર, અને ૨ અન્ય (ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૩૮/૨૦૧૮ :-

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે શ્રી એસ.એન. શેલત, પરિષ્ઠ વકીલ સાથે કેતન ડી. શાહ (૧૩૫૬)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩ તરફે શ્રી પી.કે. જાની, અધિક એડવોકેટ જનરલ સાથે સુશ્રી શ્રુતિ પાઠક, મદદનીશ સરકારી વકીલ (૧)

સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૨૦૧૯૧, ૨૦૨૧૫, ૨૦૨૧૬, ૨૦૨૧૮, ૨૦૨૧૯, ૨૦૨૨૦, ૨૦૨૨૩, ૨૦૨૨૪, ૨૦૨૨૫, ૨૦૨૨૬, ૨૦૨૨૭, ૨૦૨૩૦, ૨૦૨૩૧, ૨૦૨૩૨, ૨૦૨૩૩, ૨૦૨૩૪, ૨૦૩૧૮, ૨૧૦૫૧,

૨૧૦૮૧/૨૦૧૮ અને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૫૮૯/૨૦૧૯ :-

અરજદાર(રો) નં. ૧ તરફે શ્રી કેતન ડી. શાહ (૧૩૫૬)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨, ૩ તરફે શ્રી પી.કે. જાની, અધિક એડવોકેટ જનરલ સાથે સુશ્રી શ્રુતિ પાઠક, મદદનીશ સરકારી વકીલ (૧)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી વિપુલ એમ. પંચોલી

તારીખ : ૦૮/૦૪/૨૦૧૯

સી.એ.વી. ચુકાદો

૧. આ અરજીઓ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવેલ છે. આ તમામ અરજીઓમાં સંકળાયેલો મુદ્દો લગભગ સમાન છે અને તેથી પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રીઓની સંમતિથી આ તમામ અરજીઓ એકસાથે સાંભળવામાં આવી છે અને આ સંયુક્ત ચુકાદા દ્વારા તેનો નિર્ણય કરવામાં આવે છે.
૨. સુગમતા ખાતર, સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૯/૨૦૧૮ અને સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮ માં જણાવેલ હકીકતો વિચારણામાં લેવામાં આવી છે અને આ બંને અરજીઓને મુખ્ય બાબતો તરીકે ગણવામાં આવે છે.
૩. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૯/૨૦૧૮ ની હકીકતો:

૩.૧ એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર ગીર, બરડા અને આલેયના જંગલ વિસ્તારના રબારી સમુદાયના છે. ભારતના માનનીય રાષ્ટ્રપતિશ્રીએ તારીખ ૨૯/૧૦/૧૯૫૬ ના જાહેરનામા અન્વયે સદર વિસ્તારના સદર સમુદાયને "અનુસૂચિત જનજાતિ" તરીકે જાહેર કરેલ છે. જૂનાગઢ ખાતેના સંબંધિત સત્તાધિકારી દ્વારા તારીખ ૦૬/૦૬/૧૯૭૯ ના રોજ અરજદારના પિતાને "અનુસૂચિત જનજાતિ" નો દરજ્જો એનાયત કરવામાં આવ્યો હતો. ત્યારબાદ, અરજદારે વર્ષ ૨૦૦૬ માં પોતાના નામે જાતિનું પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે અરજી કરી હતી. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે પ્રમાણપત્ર આપવા માટે અધિકૃત એવી સંબંધિત તાલુકા કક્ષાની સમિતિએ અરજદારને "અનુસૂચિત જનજાતિ" નો દરજ્જો આપવાનું નક્કી કર્યું હતું અને ત્યારબાદ, તારીખ ૧૧/૦૭/૨૦૦૬ નું જાતિ પ્રમાણપત્ર નં. ૧૮૬૦/૦૬ અરજદારની તરફેણમાં આપવામાં આવ્યું હતું.

૩.૨ વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર ગુજરાત જાહેર સેવા આયોગ (જીપીએસસી) દ્વારા વર્ગ ૧ અને ૨ ની જગ્યાઓ માટે લેવાયેલી પરીક્ષામાં ઉપસ્થિત રહ્યા હતા અને તેમણે સદર પરીક્ષા પાસ કરી લીધી છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સંબંધિત અનુસૂચિત જનજાતિ એસોસિએશન તરફથી મળેલી કેટલીક

રજૂઆતના આધારે, સામાવાળા રાજ્યની ચકાસણી સમિતિ દ્વારા અરજદારના જાતિ પ્રમાણપત્રની ચકાસણીની પ્રક્રિયા ચાલી રહી છે.

૩.૩ વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સંબંધિત સામાવાળા સત્તાધિકારીએ તારીખ ૧૮/૧૧/૨૦૧૭ ના રોજ અરજદારને નોટિસ પાઠવી છે, જેના દ્વારા અરજદારને તેમની તરફેણમાં આપેલા જાતિ પ્રમાણપત્રના સમર્થનમાં જરૂરી દસ્તાવેજો સાથે સત્તાધિકારી સમક્ષ હાજર રહેવા જણાવવામાં આવ્યું છે. અરજદાર તારીખ ૨૮/૧૧/૨૦૧૭ ના રોજ હાજર રહ્યા હતા અને પોતાની વિરુદ્ધની પ્રતિકૂળ સામગ્રી આપવા વિનંતી કરી હતી, તેમ છતાં, સદર સામગ્રી અરજદારને આપવામાં આવી ન હતી અને ત્યારબાદ, તારીખ ૨૦/૧૨/૨૦૧૭ ની નોટિસ દ્વારા અરજદારને તારીખ ૦૮/૦૧/૨૦૧૮ ના રોજ ચકાસણી સમિતિ સમક્ષ હાજર રહેવા જણાવાયું છે.

૩.૪ તેથી, અરજદારે હાલની અરજી દાખલ કરી છે, જેમાં અરજદારે એવી અરજ કરી છે કે સંબંધિત સામાવાળાઓ દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૨૦/૧૨/૨૦૧૭ અને ૧૮/૧૧/૨૦૧૭ ની નોટિસો રદ કરવામાં

આવે. અરજદારે એવી પણ અરજ કરી છે કે સામાવાળા સત્તાધિકારીને (૧) સત્તાપત્ર; (૨) માહિતી માંગતી અરજી; (૩) અરજદાર દ્વારા તારીખ ૧૬/૧૨/૨૦૧૭ ના રોજ મોકલવામાં આવેલ પ્રાથમિક વાંધા અરજી; અને (૪) અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલ તારીખ ૨૯/૧૨/૨૦૧૭ ની અરજીનો નિર્ણય કરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે. વધુમાં એવી અરજ કરવામાં આવી છે કે કુ. માધુરી પાટીલ અને અન્ય વિ. એડિશનલ કમિશનર, ટ્રાઈબલ ડેવલપમેન્ટ, થાણે અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૫ એસ.સી. ૯૪ માં રિપોર્ટ થયેલ કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશો અને રાજ્ય સરકાર દ્વારા જારી કરાયેલ તારીખ ૨૧/૦૧/૨૦૧૦ ની સૂચનાઓ અનુસાર જો તે માન્ય હોય તો જ સામાવાળાને ચકાસણી હાથ ધરવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવે.

૪. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮ ની હકીકતો:

૪.૧ આ અરજીમાં અરજદારે જણાવ્યું છે કે તેઓ ગીર, બરડા અને આલેય જંગલ વિસ્તારના રબારી સમુદાયના છે. ભારતના માનનીય રાષ્ટ્રપતિશ્રીએ તારીખ ૨૯/૧૦/૧૯૫૬ ના રોજ જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું, જેના દ્વારા ઉપરોક્ત સમુદાયનો ધી શિફ્ટ્સ કાર્ટ્સ એન્ડ શિફ્ટ્સ ટ્રાઈબ્સ ઓર્ડર્સ (એમેન્ડમેન્ટ)

એક્ટ, ૧૯૭૬ માં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો હતો. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે અરજદારે જાતિનું પ્રમાણપત્ર મેળવવા માટે સંબંધિત મામલતદાર સમક્ષ અરજી કરી હતી. સદર અરજી સાથે, અરજદારે પોતાના દાદાના વિગત દર્શક કાર્ડ સહિતના જરૂરી દસ્તાવેજો રજૂ કર્યા હતા. દસ્તાવેજ પુરાવાઓ ધ્યાનમાં લીધા પછી, તાલુકા કક્ષાની સમિતિ, જામજોધપુરે અરજદારને જાતિ પ્રમાણપત્ર આપવાનું નક્કી કર્યું હતું અને ત્યારબાદ, તારીખ ૦૮/૦૫/૨૦૦૮ ના રોજ અરજદારને જાતિ પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. વધુમાં એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારે માર્ચ, ૨૦૧૮ માં સંબંધિત બોર્ડ દ્વારા લેવાયેલી વિજ્ઞાન પ્રવાહની ધોરણ ૧૨ ની પરીક્ષા આપી હતી અને તેઓ ઉત્તીર્ણ જાહેર થયા હતા અને ત્યારબાદ, અરજદારે મે, ૨૦૧૮ માં સક્ષમ સત્તાધિકારી દ્વારા લેવાયેલી પરીક્ષા આપી હતી. સદર પરીક્ષા નેશનલ એલિજિબિલિટી કમ એન્ડ્રન્સ ટેસ્ટ (નીટ) તરીકે ઓળખાય છે. સદર પરીક્ષામાં તેઓ ઉત્તીર્ણ જાહેર થયા છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર અનામત કેટેગરીમાં એમબીબીએસ અભ્યાસક્રમમાં અભ્યાસ કરવા માંગતા હતા. તેથી, અરજદારે તે માટે અરજી કરી હતી અને સદર અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવ્યો હતો. અરજદાર પીડીયુ કોલેજ, રાજકોટ ખાતે અભ્યાસ કરી રહ્યા છે.

જ.૨ એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે સંબંધિત અરજદારે આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) નં. ૧૩૫/૨૦૧૮ દાખલ કરી હતી, જેમાં સંબંધિત અરજદારે રબારી, ભરવાડ અને ચારણ સમુદાયના ઉમેદવારોના જાતિ પ્રમાણપત્રોની ચુસ્તપણે ચકાસણી / ખરાઈ કરવા સંબંધિત સામાવાળાને નિર્દેશ આપવાની માંગ કરતી વિવિધ દાદ માંગી હતી. અરજદારે સદર પીઆઈએલમાં માંગવામાં આવેલી દાદનો હાલની અરજીના મેમોમાં સંદર્ભ આપ્યો છે. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે ત્યારબાદ જોકે આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે કોઈ હુકમ કર્યો ન હતો, પરંતુ રાજ્ય સરકારે ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ એવી બાંહેધરી આપી હતી કે તેણે તબીબી પ્રવાહમાં પ્રવેશ મેળવવા માટેની અરજીના સમર્થનમાં વિદ્યાર્થીઓ દ્વારા રજૂ કરાયેલા જાતિ પ્રમાણપત્રોની સત્યાર્થતાની ચકાસણી કરવા માટે વિજિલન્સ સેલની રચના કરી છે. તેથી, આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે તારીખ ૧૯/૦૭/૨૦૧૮ ના હુકમમાં આવી બાંહેધરી નોંધી હતી અને સામાવાળાઓને સોગંદનામું દાખલ કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

જ.૩ એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ઉપરોક્ત કવાયતના અનુસંધાને, હવે વિજિલન્સ સેલે તપાસ હાથ ધરી હતી અને ત્યારબાદ, તારીખ ૨૯/૦૮/૨૦૧૮

નો અહેવાલ રજૂ કર્યો હતો અને તેના આધારે ચકાસણી સમિતિ દ્વારા તારીખ ૦૬/૧૨/૨૦૧૮ ની નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી, જેના દ્વારા અરજદારને દસ્તાવેજી પુરાવા સાથે હાજર રહેવા જણાવાયું હતું. અરજદારે તારીખ ૦૩/૦૪/૨૦૧૮ ના ઠરાવને પણ પડકાર્યો છે અને ત્યારબાદ આ અરજીની સુનાવણી વખતે, તારીખ ૨૮/૦૧/૨૦૧૯ ના રોજ, સુધારા દ્વારા, અરજદારે સામાવાળા સત્તાવાળાઓ દ્વારા પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ અને ૧૫/૦૨/૨૦૧૮ ના ઠરાવોને પડકાર્યા છે.

૫. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯/૨૦૧૮ માં અરજદાર તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેતન ડી. શાહ સાથે ઉપસ્થિત વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ.એન. શેલતને, બાકીની બાબતોમાં અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેતન ડી. શાહને અને તમામ બાબતોમાં વિદ્વાન મદદનીશ સરકારી વકીલ સુશ્રી શ્રુતિ પાઠક સાથે ઉપસ્થિત વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી.કે. જાનીને સાંભળવામાં આવ્યા.

૬. વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ.એન. શેલતે મુખ્યત્વે નીચે મુજબની દલીલો રજૂ કરી છે,

૬.૧ વાદગ્રસ્ત નોટિસો તારીખ ૧૮/૧૧/૨૦૧૭ અને ૨૦/૧૨/૨૦૧૭ અસ્પષ્ટ છે અને અરજદારની તરફેણમાં જાતિ પ્રમાણપત્ર

આપ્યાની તારીખથી ૧૧ વર્ષના સમયગાળા પછી જારી કરવામાં આવી રહી છે અને તેથી માત્ર આ ગ્રાઉન્ડ પર જ વાદગ્રસ્ત નોટિસો રદ થવી જોઈએ. એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે ૨૦૦૬ પહેલાં રાજ્ય સરકાર દ્વારા વર્ષ ૧૯૯૪ અને ૨૦૦૫ માં પરિપત્રો જારી કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં જાતિ પ્રમાણપત્ર આપવાની પ્રક્રિયા નિર્ધારિત કરવામાં આવી હતી. અરજદારની તરફેણમાં જારી કરાયેલ જાતિ પ્રમાણપત્ર આવા પરિપત્રો અનુસાર છે અને તેથી, તારીખ ૨૧/૦૧/૨૦૧૦ ના પરિપત્રના આધારે ચકાસણી સમિતિ દ્વારા નોટિસો જારી કરવાનું કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવું જરૂરી છે.

૬.૨ તારીખ ૧૧/૦૭/૨૦૦૬ ના પ્રમાણપત્રના સંબંધમાં કોઈપણ તપાસ કર્યા વિના ચકાસણી સમિતિ દ્વારા વાદગ્રસ્ત નોટિસો જારી કરવામાં આવી છે અને તેથી, ચકાસણી સમિતિ આવી નોટિસો જારી કરવા માટે અધિકૃત નથી. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદાર અને અન્ય લોકોની તરફેણમાં આપવામાં આવેલા જાતિ પ્રમાણપત્રો શંકાસ્પદ હોવાનો કોઈ પુરાવો આપ્યા વિના સંબંધિત એસોસિએશન દ્વારા લગાવવામાં આવેલા આક્ષેપ પર કોઈ તપાસ શરૂ કરી શકાય નહીં.

૬.૩ અરજદારના પિતાને અનુસૂચિત જનજાતિનું પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું અને તેઓ બીએસએનએલમાં નોકરી કરે છે. અરજદારના પિતાના પ્રમાણપત્રની વર્ષ ૧૯૯૮ માં કલેક્ટરશ્રી દ્વારા ખરાઈ કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ જ્યારે અરજદારે તેના માટે અરજી કરી, ત્યારે તારીખ ૦૬/૦૭/૨૦૦૬ ના રોજ ફરી એકવાર તેની ખરાઈ કરવામાં આવી હતી, તેથી હવે આ તબક્કે આવા પ્રમાણપત્ર સામે શંકા કરી શકાય નહીં. એવી પણ દલીલ કરવામાં આવી છે કે અરજદારે પ્રમાણપત્ર માટે અરજી કરી હતી અને ત્યારબાદ સક્ષમ સમિતિએ અરજદારની અરજી પર વિચારણા કરી હતી અને દસ્તાવેજી પુરાવાઓની ચકાસણી કર્યા પછી સંબંધિત સત્તાધિકારીએ પ્રમાણપત્ર આપ્યું હતું. તેથી આટલા વિલંબિત તબક્કે સામાવાળા ચકાસણી સમિતિ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી ક્વાયત માન્ય નથી.

૬.૪ આ નામદાર અદાલતના લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૬૩/૨૦૦૬ માં અપાયેલા રાજવીરભા દાદભા ગઢવી વિ. ડાયરેક્ટર, સોશિયલ વેલ્ફેર ડિપાર્ટમેન્ટ અને અન્ય ના ચુકાદામાં, આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે તારીખ ૦૩/૧૦/૨૦૧૩ ના રોજ હુકમ પસાર કર્યો હતો અને ફરરા નં. ૮ માં અવલોકન કર્યું હતું કે ફરિયાદ ગેરમાર્ગે દોરવા અથવા હકીકતો છુપાવવા ના આધારે હોવી જોઈએ, જે સામાજિક

દરજ્ઞાની ચકાસણી શરૂ કરવામાં પરિણમી શકી હોત. નોટિસમાં પ્રમાણપત્ર ખોટી રજૂઆત દ્વારા અથવા બનાવટી કે બોગસ દસ્તાવેજોના આધારે મેળવવામાં આવ્યું હોવાની શંકાનો સહેજ પણ અંશ વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો નથી. આમ વર્તમાન કેસમાં, ચકાસણી સમિતિ દ્વારા જારી કરાયેલ નોટિસ રદ થવી જોઈએ.

૬.૫ અરજદારની તરફેણમાં જાતિ પ્રમાણપત્ર આપતી વખતે સક્ષમ સમિતિએ સંબંધિત તારીખ ૨૯/૦૩/૨૦૦૫ ના ઠરાવને ધ્યાનમાં લીધો હતો, જે "માતાપિતા" શબ્દની વ્યાખ્યા પૂરી પાડે છે. પિતા / લોહીના સગાઓના જાતિ પ્રમાણપત્ર, વિગત દર્શક કાર્ડ અને મસવાડી પહોંચના આધારે પ્રમાણપત્ર આપવામાં આવ્યું હતું. તેથી, વર્ષ ૨૦૧૦ માં જારી કરાયેલા ઠરાવના આધારે ચકાસણી સમિતિ આ તબક્કે અરજદારના જાતિ પ્રમાણપત્રની ચકાસણી કરવા સક્ષમ નથી.

૬.૬ ચકાસણી સમિતિ દ્વારા જારી કરાયેલ નોટિસ હકુમત વિનાની છે કારણ કે કોઈ ખરાઈની કલ્પના કરવામાં આવી નથી. આ નોટિસ **કુ. માધુરી પાટીલ (ઉપર મુજબ) ના** કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત યોજનાનું ઉદ્ધંધન કરનારી પણ છે.

૬.૭ કેટલાક સંજોગોમાં કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાના તબક્કે પણ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળની અરજી ટકી શકે તેવી છે અને અરજદાર પાસે વૈકલ્પિક ઉપાય ઉપલબ્ધ હોવાના સંજોગોમાં પણ રિટ અરજી ધ્યાને લઈ શકાય છે.

૭. ઉપરોક્ત દલીલોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી એસ.એન. શેલતે નીચે મુજબના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે,

(૧) આ નામદાર અદાલતના લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૬૩/૨૦૦૬ માં અપાયેલ રાજવીરભા દાદભા ગઢવી વિ. ડાયરેક્ટર, સોશિયલ વેલ્ફેર ડિપાર્ટમેન્ટ અને અન્ય ના કેસમાં ચુકાદો;

(૨) સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય વિ. ભટિંડા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ, (૨૦૦૭) ૧૧ એસ.સી.સી. ૩૬૩ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૩) લોકાયુક્ત, જસ્ટિસ રિપુસુદન દયાલ (નિવૃત્ત) અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ મધ્યપ્રદેશ અને અન્ય, (૨૦૧૪) ૪ એસ.સી.સી. ૪૭૩ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(જ) સ્ટેટ ઓફ એચ.પી. અને અન્ય વિ. ગુજરાત અંબુજા સિમેન્ટ લિમિટેડ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૫ એસ.સી. ૩૯૩૬ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(પ) ઓરિક્સ ફિશરીઝ પ્રા. લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય, (૨૦૧૦) ૧૩ એસ.સી.સી. ૪૨૭ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(ડ) સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. અને અન્ય વિ. સરોજ કુમાર સિંહા, એ.આઈ.આર. ૨૦૧૦ એસ.સી. ૩૧૩૧ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

૮. સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮ અને તેની સાથેની બાબતોના અરજદાર તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેતન ડી. શાહે મુખ્યત્વે નીચે મુજબની દલીલો રજૂ કરી છે,

૮.૧ હાલની અરજીમાં સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ કોઈ જવાબનું સોગંદનામું દાખલ કર્યું નથી અને તેથી સામાવાળાઓ દ્વારા કોઈ પ્રત્યુત્તર સોગંદનામું દાખલ કરવામાં ન આવ્યું હોવાથી, અરજદારે અરજીમાં ઉઠાવેલી દલીલો આ કોર્ટ દ્વારા સ્વીકારવી જોઈએ.

૮.૨ સામાવાળા રાજ્ય દ્વારા વિજિલન્સ સેલની રચના કુ. માધુરી પાટીલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણય મુજબ નથી.

૮.૩ ચકાસણી સમિતિની રચના પણ કુ. માધુરી પાટીલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણય મુજબ નથી.

૮.૪ તારીખ ૨૦/૦૭/૨૦૦૦ અને ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ ના ઠરાવ મુજબ માત્ર શંકાસ્પદ જાતિ પ્રમાણપત્રની જ ખરાઈ કરી શકાય છે, જ્યારે વર્તમાન કેસમાં, હાલની અરજીમાં વાદગ્રસ્ત નોટિસ જોતાં સ્પષ્ટ થાય છે કે વિજિલન્સ સેલ પ્રથમ વખત એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યો છે કે અરજદારનું જાતિ પ્રમાણપત્ર શંકાસ્પદ છે. આમ, જ્યારે સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ ખરાઈની પ્રક્રિયા શરૂ કરી હતી, ત્યારે તેને શંકાસ્પદ માનવામાં આવ્યું ન હતું. તેથી, અરજદારના જાતિ પ્રમાણપત્રની ખરાઈની પ્રક્રિયા શરૂ કરવામાં સામાવાળા સત્તાવાળાઓ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલી કાર્યપદ્ધતિ ઉપરોક્ત ઠરાવોનું ઉલ્લંઘન કરનારી છે.

૮.૫ અરજદારના જાતિ પ્રમાણપત્રની ૧૦ વર્ષના સમયગાળા પછી ખરાઈ કરવામાં આવી રહી છે અને અરજદારને ૧૦૦ દિવસના સમયગાળા પછી અહેવાલ પૂરો પાડવામાં આવ્યો છે. ખરાઈની પ્રક્રિયા શરૂ કરવામાં અને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં ૧૦ વર્ષના વિલંબની કોઈ સમજૂતી નથી.

૮.૬ સામાવાળા વિજિલન્સ સેલે અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલા પ્રાથમિક વાંધાનો પણ નિર્ણય કર્યો નથી. એવું જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજદારે વિજિલન્સ સેલ સમક્ષ તારીખ ૧૮/૦૭/૨૦૧૮ નો પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવ્યો હતો.

૮.૭ ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હાલની અરજી ટકી શકવા બાબતે એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જ્યારે કાયદાની પ્રક્રિયાનો દુરુપયોગ થયો હોય, ત્યારે કોઈપણ તબક્કે અરજી ટકી શકે છે અને જો કાર્યવાહી અપરિપક્વ હોય અને તારીખ ૨૦/૦૧/૨૦૧૦ ની એકીકૃત સૂચનાઓનું ઉલ્લંઘન કરતી હોય, તો કોઈપણ તબક્કે અરજી ધ્યાને લઈ શકાય છે. વધુમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે જો કાર્યવાહી ગેરકાનૂની હોય અને **કુ. માધુરી**

પાટીલ (ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા અપાયેલા નિર્ણયની વિરુદ્ધ હોય, તો અરજી ધ્યાને લઈ શકાય છે.

૮.૮ વિદ્વાન વકીલ શ્રી શાહે ગુણદોષ પર પણ દલીલ કરી હતી અને તાલુકા કક્ષાની સમિતિ દ્વારા અરજદારની તરફેણમાં આપવામાં આવેલું જાતિ પ્રમાણપત્ર કેવી રીતે કાયદેસર અને માન્ય છે તે દર્શાવવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો અને ત્યારબાદ એવી રજૂઆત કરી હતી કે જ્યારે સક્ષમ સત્તાધિકારીએ વિગત દર્શક કાર્ડ સહિત અરજદાર દ્વારા રજૂ કરાયેલા દસ્તાવેજોની ખરાઈ કર્યા પછી જાતિ પ્રમાણપત્ર આપ્યું હોય, ત્યારે સામાવાળા સત્તાધિકારી દ્વારા અરજદારના જાતિ પ્રમાણપત્રની ચકાસણી માટે ફરીથી હાથ ધરવામાં આવેલી ક્વાયત માન્ય નથી.

૮.૯ સામાવાળા વિજિલન્સ સેલે અભિપ્રાય બાંધવાનો હોય છે અને જાતિ પ્રમાણપત્ર રદ કરવાની ભલામણ કરવાનું તેને માટે માન્ય નથી.

૯. ઉપરોક્ત દલીલોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેતન ડી. શાહે નીચે મુજબના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે,

- (૧) કુ. માધુરી પાટીલ અને અન્ય વિ. એડિશનલ કમિશનર, ટ્રાઈબલ ડેવલપમેન્ટ, થાણે અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૧૯૯૫ એસ.સી. ૯૪ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;
- (૨) ગાયત્રીલક્ષ્મી બાપુરાવ નાગપુરે વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર અને અન્ય, (૧૯૯૬) ૩ એસ.સી.સી. ૬૮૫ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;
- (૩) બસવંત વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર અને અન્ય, (૨૦૦૭) ૧૨ એસ.સી.સી. ૮૦૦ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;
- (૪) જી.એમ. ઈન્ડિયન બેન્ક વિ. આર. રાણી અને અન્ય, (૨૦૦૭) ૧૨ એસ.સી.સી. ૭૯૬ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;
- (૫) જયવંત દિલીપ પવાર વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર અને અન્ય, સિવિલ અપીલ નં. ૨૩૩૬/૨૦૧૧ માં અપાયેલ ચુકાદો;
- (૬) આનંદ વિ. કમિટી ફોર સ્કુટિની એન્ડ વેરિફિકેશન ઓફ ટ્રાઈબ ક્લેઈમ્સ અને અન્ય, (૨૦૧૨) ૧ એસ.સી.સી. ૧૧૩ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૭) સયત્રા વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર અને અન્ય, (૨૦૦૯) ૧૦

એસ.સી.સી. ૨૬૮ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૮) આ કોર્ટ દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૯૮૧/૨૦૧૧

માં અપાયેલ બાબુભા લખનસિંહ પંચાલિયા વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત

અને અન્ય નો ચુકાદો;

(૯) નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સ્પેશિયલ લીવ પિટિશન નં.

૨૩૦૮૧/૨૦૧૧ માં અપાયેલ અનિતા આત્મારામ ગાયકવાડ વિ.

સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર અને અન્ય નો ચુકાદો;

(૧૦) નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા સિવિલ અપીલ નં. ૭૨૩૦/૨૦૧૧ માં

અપાયેલ અમૃતા વિજય મોરે વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર અને અન્ય નો

ચુકાદો;

(૧૧) જયંત શાંતિલાલ સંઘવી વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત, એ.આઈ.આર.

૨૦૧૯ ગુજ. ૩૨ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૧૨) સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય વિ. ભટિંડા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ, (૨૦૦૭) ૧૧ એસ.સી.સી. ૩૬૩ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૧૩) હબીબભાઈ રાજુભાઈ સિંધી મુસલમાન વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્ય, ૨૦૦૧ (૪) જી.એલ.આર. ૩૭૧૫ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૧૪) આ કોર્ટ દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૧૪૮૦/૨૦૦૦ માં અપાયેલ રમેશચંદ્ર કાકારામ શર્મા વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્ય નો ચુકાદો;

(૧૫) આ કોર્ટ દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૮૩૧૯/૨૦૦૭ માં અપાયેલ ઈ.આઈ. ડ્યુપોન્ટ ઈન્ડિયા પ્રા. લિમિટેડ વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત અને અન્ય નો ચુકાદો;

(૧૬) આ કોર્ટ દ્વારા ૨૦૦૭ (૨) જી.એલ.એચ. ૩૦૫ માં આપેલ કિશનકુમાર બાલુભાઈ ગરસાર વિ. કલેક્ટર, જામનગર અને અન્ય નો ચુકાદો;

(૧૭) આ કોર્ટ દ્વારા સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલેકેશન નં. ૪૫૯૩/૧૯૯૯

માં અપાયેલ રબારી જીતેન્દ્રકુમાર અર્જુનભાઈ વિ. ડીન નો ચુકાદો;

૧૦. વિદ્વાન વકીલ શ્રી કેતન શાહે બોમ્બે હાઈકોર્ટ અને અન્ય વડી અદાલતોના અન્ય ચુકાદાઓ પણ અલગ સંકલન સાથે રેકૉર્ડ પર રજૂ કર્યા છે.

૧૧. બીજી તરફ, વિદ્વાન મદદનીશ સરકારી વકીલ સુશ્રી શ્રુતિ પાઠક સાથે ઉપસ્થિત વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ શ્રી પી.કે. જાનીએ આ અરજીઓનો સખત વિરોધ કર્યો છે અને નીચે મુજબના પાસાંઓ તરફ ધ્યાન દોર્યું છે,

૧૧.૧ રિટ અરજીઓ અપરિપક્વ તબક્કે દાખલ કરવામાં આવી છે અને કેટલીક અરજીઓ માત્ર નોટિસ જારી કરવાના તબક્કે છે, જેના દ્વારા અરજદારોને માત્ર જરૂરી દસ્તાવેજો રજૂ કરવા જણાવવામાં આવ્યું છે. આમ, અરજદારોને જરૂરી દસ્તાવેજો સાથે હાજર રહેવા જણાવવા માટે નોટિસો જારી કરવામાં આવી છે અને તેથી અરજદારોને કોઈ પૂર્વગ્રહ થતો નથી. આમ, હાલની અરજીઓ નોટિસ જારી કરવાના તબક્કે ટકી શકે તેવી નથી. એવું જણાય છે

કે અરજદારો ખરાઈ પ્રક્રિયા ટાળવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યા છે અને ખોટા જાતિ પ્રમાણપત્રો દૂર કરવા માટે સામાવાળા રાજ્ય તપાસ કરવા બંધાયેલું છે. અરજદારોની તરફેણમાં આપેલા જાતિ પ્રમાણપત્રો રદ કરવા માટે ચકાસણી સમિતિ દ્વારા આજની તારીખ સુધી કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો નથી અને તેથી, આ કોર્ટે આ અરજીઓ ધ્યાને લેવી જોઈએ નહીં.

૧૧.૨ ભારતના બંધારણનું આમુખ અને સુસંગત જોગવાઈઓ એવી જોગવાઈ કરે છે કે રાજ્યને સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગના અથવા અનુસૂચિત જાતિ / અનુસૂચિત જનજાતિના ઉત્કર્ષ માટે, જેમાં શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં તેમના પ્રવેશ સંબંધિત જોગવાઈઓનો સમાવેશ થાય છે, કોઈપણ વિશેષ જોગવાઈ કરવાની સત્તા છે. ભારતના માનનીય રાષ્ટ્રપતિશ્રીને ચોક્કસ રાજ્યના સંદર્ભમાં જનજાતિઓ અને જનજાતિ સમુદાયોને અનુસૂચિત જનજાતિ તરીકે જાહેર કરવાની અને સૂચિત કરવાની સત્તા છે.

૧૧.૩ ભારતના બંધારણની સંબંધિત જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપ્યા પછી, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે આ જોગવાઈઓ અનુસૂચિત

જનજાતિઓ મુખ્ય પ્રવાહમાં આવે અને દેશના શાસન અને વહીવટમાં તેમને સમાન અધિકારો મળે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે કરવામાં આવી છે. જો કે, સામાવાળા રાજ્યના ધ્યાને આવ્યું છે કે આવા વંચિત જૂથ માટે કરવામાં આવેલી આ વિશેષ જોગવાઈઓનો લાભ કેટલાક લોકો પોતાને અનુસૂચિત જનજાતિના ગણાવીને લેવા માંગે છે અને કેટલીક વ્યક્તિઓ અને વ્યક્તિઓના જૂથો કે જેઓ અન્યથા અનુસૂચિત જનજાતિની કેટેગરીમાં આવતા નથી, તેઓએ અનુસૂચિત જનજાતિના પ્રમાણપત્રો મેળવી લીધા છે અને તેના આધારે તેઓએ અનુસૂચિત જનજાતિની કેટેગરીમાં લાભ લીધો છે અથવા મેળવવા માંગી રહ્યા છે. આમ, સામાવાળા રાજ્ય સરકાર ભારતના બંધારણ દ્વારા નિર્ધારિત ઉદ્દેશ્ય સાથે કવાયત હાથ ધરી રહી છે અને આ કવાયત કોઈપણ પૂર્વગ્રહ વિના, કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતો અનુસાર હાથ ધરવામાં આવશે અને સદર કવાયત દરમિયાન તમામ સંબંધિતોને વાજબી તક પૂરી પાડવામાં આવશે.

૧૧.૪ સામાવાળા રાજ્ય દ્વારા રચાયેલ વિજિલન્સ સેલ **કુ. માધુરી પાટીલ**

(ઉપર મુજબ) ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણય મુજબ છે. વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલે સામાવાળા રાજ્ય દ્વારા જારી કરાયેલા તારીખ ૧૫/૦૨/૨૦૧૮ અને

૩૧/૦૩/૨૦૧૮ ના ઠરાવોનો સંદર્ભ આપ્યો છે. સદર ઠરાવોનો સંદર્ભ આપ્યા પછી, એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વિજિલન્સ સેલ એ અનુસૂચિત જાતિ / અનુસૂચિત જનજાતિના દરજ્જાના નિર્ધારણ માટેની હકીકત શોધ સમિતિ છે, જે એક જટિલ મુદ્દો છે અને તપાસ પ્રક્રિયામાં વિવિધ પ્રકારની ભૌતિક હકીકતોનો વિગતવાર અભ્યાસ સામેલ છે, જેમાં વિગતવાર હકીકતો તેમજ જટિલ કાનૂની મુદ્દાઓનું નિરાકરણ લાવવાની જરૂર છે. તે હેતુ માટે, રાજ્ય સરકારે કાયદા અધિકારી નો સમાવેશ કરવો યોગ્ય માન્યો છે. જમીનના રેકૉર્ડ અને અન્ય વિગતોની ખરાઈના હેતુ માટે, મામલતદાર / નાયબ મામલતદાર સુસંગત સામગ્રી શોધવામાં નોંધપાત્ર મદદરૂપ થાય છે, જે સામગ્રી એકત્રિત કરવી પોલીસ અધિકારી અને સંશોધન અધિકારી માટે મુશ્કેલ હોય છે. આમ, સામાવાળા રાજ્ય દ્વારા રચાયેલ વિજિલન્સ સેલ નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશોના ઉલ્લંઘનમાં નથી. વાસ્તવમાં, સદર નિર્દેશો મુજબ, સદર નિર્ણયમાં સંદર્ભિત સભ્યોની લઘુત્તમ સંખ્યા વિજિલન્સ સેલમાં નિયુક્ત કરવામાં આવી છે અને ત્યાર પછી પોલીસ અધિકારીઓને સહાય કરવાના હેતુથી લઘુત્તમ સંખ્યા ઉપરાંત અન્ય સભ્યોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે.

૧૧.૫ તેવી જ રીતે, ચકાસણી સમિતિની રચના પણ ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશોના ઉલ્લંઘનમાં નથી.

૧૧.૬ સમિતિના કોરમ સંબંધે, રાજ્ય સરકારે હવે તારીખ ૩૧/૦૧/૨૦૧૮ નું જાહેરનામું બહાર પાડીને સ્પષ્ટતા કરી છે કે સમિતિનું યોગ્ય કોરમ (૧) અધિક અથવા સંયુક્ત અથવા નાયબ સચિવશ્રી, આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર; (૨) કમિશનરશ્રી, આદિજાતિ વિકાસ, ગાંધીનગર; અને (૩) પ્રાદેશિક સંશોધન અધિકારી, આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ સંસ્થા, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદનું રહેશે. આમ, **કુ. માધુરી પાટીલ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત માર્ગદર્શિકાના સંદર્ભમાં ઉપરોક્ત ત્રણ સભ્યો કોરમ રચશે.

૧૧.૭ જ્યાં જાતિ પ્રમાણપત્રો શંકાસ્પદ હોય તેવા કેસોની ચકાસણી કરવાની પોતાની સત્તા રાજ્ય કક્ષાનો વિજિલન્સ સેલ અથવા ચકાસણી સમિતિ ગુમાવતી નથી. જાતિ પ્રમાણપત્ર તાલુકા કક્ષાની સમિતિ દ્વારા આપવામાં આવ્યું હોય તો પણ આવા જાતિ

પ્રમાણપત્રની ઉપરોક્ત સમિતિ દ્વારા ખરાઈ અને ચકાસણી કરી શકાય છે.

૧૧.૮ વિગત દર્શક કાર્ડને જાતિ પ્રમાણપત્ર આપવા માટે નિર્ણાયક પુરાવા તરીકે લઈ શકાય નહીં. તેથી જાતિ પ્રમાણપત્ર આપવાના તબક્કે, તે આખરી દસ્તાવેજ નથી કે જેને જ વિચારણામાં લેવામાં આવે. મસવાડી પહોંચ, કુટુંબ વૃક્ષ (પેઢીનામું), મહેસૂલી રેકૉર્ડ અને રહેઠાણનો પુરાવો જેવા અન્ય વિવિધ દસ્તાવેજો પણ ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે.

૧૧.૯ એફિનિટી ટેસ્ટનો મુદ્દો કે અન્ય કોઈપણ મુદ્દા જાતિ પ્રમાણપત્રની ખરાઈની પ્રક્રિયા હાથ ધરતી વખતે ચકાસણી સમિતિ સમક્ષ ઉઠાવવાના હોય છે અને તેથી, આ કોર્ટે હાલની અરજીમાં ઉપરોક્ત મુદ્દાઓનું ગુણદોષ પર પરીક્ષણ કરવું જોઈએ નહીં.

૧૧.૧૦ જે અરજદારોએ જીપીએસસી પરીક્ષા પાસ કરી છે તેમના કિસ્સામાં, અખિલ ગુજરાત આદિવાસી સમાજ (સૌરાષ્ટ્ર), જૂનાગઢ અને પંચમહાલ દાહોદ અને મહીસાગર, જિલ્લા આદિવાસી સમાજ સેવા સંગઠન, અમદાવાદે રાજ્ય સરકારને રજૂઆતો કરી છે અને

તેથી, સચિવશ્રી, આદિજાતિ વિકાસ વિભાગે આ બાબતની તપાસ કરવા માટે રજૂઆત ચકાસણી સમિતિને મોકલી આપી હતી. ઉપરોક્ત રજૂઆતમાં, ઉમેદવારોની તરફેણમાં આપેલા જાતિ પ્રમાણપત્રો, જેની ચાટી રજૂઆત સાથે સામેલ છે, તે શંકાસ્પદ હોવાનો સ્પષ્ટ આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો છે. આમ, ચકાસણી સમિતિએ સંબંધિત ઉમેદવારો / અરજદારોને માત્ર નોટિસો જારી કરી છે અને તેમને જરૂરી દસ્તાવેજો સાથે હાજર રહેવા જણાવ્યું છે. આમ, સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯/૨૦૧૮ માં પડકારવામાં આવેલી વાદગ્રસ્ત નોટિસો કારણદર્શક નોટિસ પણ નથી પરંતુ અરજદારોને ચોક્કસ દસ્તાવેજ પુરાવા સાથે હાજર રહેવા જણાવતી નોટિસ છે. આમ, અરજી અપરિપક્વ છે. આ તબક્કે એ નિર્દેશ કરવામાં આવે છે કે વર્ગ ૧ અને ૨ ની જગ્યાઓ માટે જીપીએસસી પરીક્ષા પાસ કરનારા ૨૩ ઉમેદવારો કે જેમના જાતિ પ્રમાણપત્રની ચકાસણી હાથ ધરવામાં આવી હતી, તેમાંથી ૮ ઉમેદવારોના પ્રમાણપત્રો માન્ય ઠેરવવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે ૧ ઉમેદવારનું જાતિ પ્રમાણપત્ર વિજિલન્સ સેલની ચકાસણી હેઠળ છે અને ૧૩ ઉમેદવારો અરજીઓના જૂથ દ્વારા આ કોર્ટ સમક્ષ આવ્યા છે, જેમાં આ કોર્ટે તેમની તરફેણમાં વચગાળાની દાદ આપી છે.

૧૨. ઉપરોક્ત દલીલોના સમર્થનમાં, વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ શ્રી જાનીએ નીચે મુજબના નિર્ણયો પર આધાર રાખ્યો છે,

(૧) કુમારી માધુરી પાટીલ વિ. એડિશનલ કમિશનર, ટ્રાઈબલ ડેવલપમેન્ટ, (૧૯૯૭) ૫ એસ.સી.સી. ૪૩૭ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૨) ડાયરેક્ટર ઓફ ટ્રાઈબલ વેલ્ફેર વિ. લાવેતી ગિરી, (૧૯૯૭) ૪ એસ.સી.સી. ૨૭૧ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૩) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. પોલાર માર્મો એગ્લોમેરેટ્સ લિમિટેડ, ૧૯૯૭ (૯૬) ઇ.એલ.ટી. ૨૧ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૪) એર ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિ. એમ. યોગેશ્વર રાજ, (૨૦૦૦) ૫ એસ.સી.સી. ૪૬૭ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(૫) ટ્રેડ ટેક્સ ઓફિસર, સહારનપુર વિ. રોયલ ટ્રેડિંગ કંપની, (૨૦૦૫) ૧૧ એસ.સી.સી. ૫૧૮ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(ડ) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. કુનિશેટ્ટી સત્યનારાયણ, (૨૦૦૬)

૧૨ એસ.સી.સી. ૨૮ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

(જ) અરશદ જમીલ વિ. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તરાખંડ, (૨૦૧૧) ૯

એસ.સી.સી. ૩૧૩ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદો;

૧૩. સંબંધિત પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રીઓને સાંભળ્યા બાદ અને રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલી સામગ્રીનું અવલોકન કર્યા બાદ, એ બાબત સામે આવી છે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૧૩૯/૨૦૧૮ માં અરજદારે ચકાસણી સમિતિ દ્વારા જારી કરાયેલ નોટિસને પડકારી છે, જ્યારે સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮ અને તેની સાથેની બાબતોમાં અરજદારોએ ચકાસણી સમિતિ દ્વારા તેમને જારી કરાયેલી નોટિસોને પડકારી છે. તેઓએ તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ અને ૧૫/૦૨/૨૦૧૮ ના ઠરાવોને પણ પડકાર્યા છે.

૧૪. વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ શ્રી જાની દ્વારા હાલની અરજીઓ નોટિસ જારી કરવાના તબક્કે દાખલ કરવામાં આવી હોવાથી તેની ટકી શકવાની ક્ષમતા અંગે પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો છે અને તેથી, ઉપરોક્ત મુદ્દો પ્રથમ નક્કી કરવો જરૂરી છે.

૧૫. લોકાયુક્ત, જસ્ટિસ રિપુસુદન દયાલ (નિવૃત્ત) અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ મધ્યપ્રદેશ અને અન્ય, (૨૦૧૪) ૪ એસ.સી.સી. ૪૭૩ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા નં. ૩૫, ૩૬, ૩૭, ૪૭ અને ૪૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૩૫. સામાવાળા નં. ૪ તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલ શ્રી સી.ડી. સિંઘે, માંગવામાં આવેલી દાદ તરફ અને રદ કરવાની માંગણી વિવિધ તારીખોના પત્રો સાથે સંબંધિત છે તે હકીકત તરફ અમારું ધ્યાન દોરીને, જેમાં મધ્યપ્રદેશ વિધાનસભાના સભ્યો તરફથી મળેલ અદાલતી તિસ્કાર (વિશેષાધિકાર ભંગ) ની નોટિસ દર્શાવ્યા બાદ માનનીય અધ્યક્ષશ્રીની વિચારણા માટે સાત દિવસમાં મંતવ્યો/અભિપ્રાય માંગવામાં આવ્યા હતા, એવી રજૂઆત કરી હતી કે યોગ્ય માર્ગ તેમનો પ્રત્યુત્તર રજૂ કરવાનો રહેશે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળની રિટ અરજી ટકી શકે તેવી નથી.

૩૬. અરજદારો તરફે વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી વેણુગોપાલે એવી રજૂઆત કરી હતી કે વાદગ્રસ્ત કાર્યવાહી જે માત્ર પ્રત્યુત્તર માંગતા પત્રો છે કારણ કે તે વિશેષાધિકાર ભંગ સાથે સંબંધિત છે, તે

બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૧ હેઠળના અધિકારોના ઉલ્લંઘન સમાન છે, તેથી હાલની રિટ અરજી ટકી શકે તેવી છે. પોતાના દાવાના સમર્થનમાં તેમણે આ કોર્ટના વિવિધ નિર્ણયોનો સંદર્ભ આપ્યો હતો.

૩૭. એ બાબતમાં કોઈ વિવાદ નથી કે મધ્યપ્રદેશ વિધાનસભાના વિવિધ સભ્યો દ્વારા કરવામાં આવેલી તમામ વાદગ્રસ્ત કાર્યવાહીઓ અથવા નોટિસો/પત્રો/ફરિયાદોમાં એવો દાવો કરવામાં આવ્યો હતો કે રિટ અરજદારોએ ગૃહના વિશેષાધિકારનો ભંગ કર્યો છે. આખરે, જો તેમના જવાબો સ્વીકાર્ય ન હોય, તો અરજદારો પાસે પરિણામ ભોગવવા સિવાય, એટલે કે મધ્યપ્રદેશ વિધાનસભા પ્રક્રિયા અને કાર્ય સંચાલન નિયમો, ૧૯૬૪ હેઠળની કાર્યવાહી સિવાય અન્ય કોઈ ઉપાય નથી. જો ગૃહ દ્વારા કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવે, તો અરજદારો કાયદાની અદાલત સમક્ષ અસરકારક રીતે તેને પડકારવાની સ્થિતિમાં ન હોઈ શકે. ધી બંગાળ ઈમ્યુનિટી કંપની લિમિટેડ વિ. ધી સ્ટેટ ઓફ બિહાર અને અન્ય, ૨ એસ.સી.આર. ૬૦૩ માં આ કોર્ટના સાત માનનીય ન્યાયાધીશોએ સમાન રિટ અરજી સ્વીકારી હતી.

૪૭. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે જો એવું પ્રસ્થાપિત થાય કે પ્રસ્તાવિત પગલાં બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪ અને ૨૧ ના ઉલ્લંઘન સાથે સંકળાયેલા હોવાથી અનુમતિપાત્ર નથી, તો આ કોર્ટ બંધારણના અનુચ્છેદ ૩૨ અને ૧૪૨ હેઠળ પોતાની હકુમતની રૂએ યોગ્ય હુકમ પસાર કરવાની સંપૂર્ણ સત્તા ધરાવે છે. વધુમાં, જો અરજદારોને વિધાનસભા સમક્ષ વિશેષાધિકાર કાર્યવાહીનો સામનો કરવાની ફરજ પાડવામાં આવે, તો તેનાથી તેમને પૂર્વગ્રહ થશે. વધુમાં, માનનીય અધ્યક્ષશ્રી કે ગૃહના સભ્યો વિરુદ્ધ કોઈ કાર્યવાહી શરૂ કરવામાં આવી ન હતી પરંતુ માત્ર કરાર આધારિત બાબતોના સંબંધમાં અધિકારીઓ સાથે સંબંધિત હોવા છતાં જો અરજદારોને વિશેષાધિકાર દરખાસ્તનો સામનો કરવાની ફરજ પાડવામાં આવે, તો અસાધારણ હકુમતનો ઉપયોગ કરીને તાત્કાલિક હસ્તક્ષેપ માંગવામાં ન આવે, તો નિઃશંકપણે અરજદારોને પૂર્વગ્રહ થશે.

૪૮. તે અનુસાર, અમે સામાવાળા નં. ૪ ના વકીલ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલ પ્રાથમિક વાંધો ફગાવી દઈએ છીએ અને ઠેરવીએ છીએ કે અનુચ્છેદ ૩૨ હેઠળની રિટ અરજી ટકી શકે તેવી છે."

૧૬. ઓરિક્સ ફિશરીઝ પ્રા. લિમિટેડ વિ. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા અને અન્ય,
(૨૦૧૦) ૧૩ એસ.સી.સી. ૪૨૭ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર
સુપ્રીમ કોર્ટે ફક્ત નં. ૩૧ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે અને ઠેરવ્યું
છે:

"એ વાત અલબત્ત સાચી છે કે કારણદર્શક નોટિસને અતિ-
તકનીકી રીતે વાંચી શકાય નહીં અને તે સુસ્થાપિત છે કે તેને
વ્યાજબી રીતે વાંચવી જોઈએ. પરંતુ એક બાબત સ્પષ્ટ છે કે
કારણદર્શક નોટિસ વાંચતી વખતે જે વ્યક્તિ તેના દાયરામાં આવે
છે તેને એવી છાપ મળવી જોઈએ કે તેને કારણદર્શક નોટિસમાં
સમાવિષ્ટ આક્ષેપોનું ખંડન કરવાની અને પોતાની નિર્દોષતા
સાબિત કરવાની અસરકારક તક મળશે. જો કારણદર્શક નોટિસના
વાજબી વાંચન પર સામાન્ય સમજ ધરાવતી વ્યક્તિને એવી
લાગણી થાય કે કારણદર્શક નોટિસનો તેનો જવાબ માત્ર એક
ઔપચારિક વિધિ બની રહેશે અને તે પૂર્વગ્રહયુક્ત અભિપ્રાયની
અપ્રવેશ્ય દીવાલ સામે માત્ર માથું પટકશે, તો આવી કારણદર્શક
નોટિસ ન્યાયી પ્રક્રિયા શરૂ કરતી નથી, ખાસ કરીને જ્યારે તે એવી
વૈધાનિક નિયમાવલી હેઠળ અર્ધ-ન્યાયિક કાર્યવાહીમાં જારી
કરવામાં આવી હોય જે કાર્યવાહી હેઠળની વ્યક્તિને બચાવની
વાજબી તક આપવાનું વચન આપે છે."

૧૭. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ અને અન્ય વિ. ભાટિંડા ડિસ્ટ્રિક્ટ કો-ઓપરેટિવ મિલ્ક પ્રોડ્યુસર્સ યુનિયન લિમિટેડ, (૨૦૦૭) ૧૧ એસ.સી.સી. ૩૬૩ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા નં. ૨૩ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"વાજબી સમયગાળો કયો ગણાય તે પ્રશ્ન તેમાં વિચારણા માટે આવ્યો ન હતો. આ કોર્ટના બંધનકર્તા પૂર્વ-નિર્ણયો, જેમાંથી કેટલાકનો અમારો અગાઉ સંદર્ભ આપવામાં આવ્યો હતો, તે ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યા ન હતા. પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત વકીલ તે બાબત આ કોર્ટના ધ્યાને લાવવામાં નિષ્ફળ રહ્યા હતા. તદુપરાંત, તારીખ ૦૪/૦૯/૨૦૦૬ ની વાદગ્રસ્ત નોટિસના અવલોકન પરથી એ સ્પષ્ટ થાય છે કે ૫.૫ વર્ષના સમયગાળા પછી આવી નોટિસ શા માટે જારી કરવામાં આવી રહી છે તેનું કોઈ કારણ રિવિઝનલ ઓથોરિટીએ દર્શાવ્યું ન હતું."

૧૮. સ્ટેટ ઓફ એચ.પી. અને અન્ય વિ. ગુજરાત અંબુજા સિમેન્ટ લિમિટેડ અને અન્ય, એ.આઈ.આર. ૨૦૦૫ એસ.સી. ૩૯૩૬ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું છે કે વૈકલ્પિક ઉપાયની ઉપલબ્ધતા દ્વારા રિટ હકુમત બાકાત રાખવાનો નિયમ એ વિવેકાધીન નિયમ છે અને ફરજિયાત નિયમ નથી અને કોર્ટે કેસના ફાયદા અને

ગેરફાયદા ધ્યાનમાં લેવા જોઈએ અને જો તે એવા નિષ્કર્ષ પર આવે કે અરજદાર કોઈપણ મૂળભૂત અધિકારોના અમલની માંગ કરે છે; જ્યાં કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ થયો હોય અથવા જ્યાં હુકમો કે કાર્યવાહી સંપૂર્ણપણે હુકમત વિનાની હોય અથવા કોઈ કાયદાની કાયદેસરતા (vires) ને પડકારવામાં આવી હોય તો હસ્તક્ષેપ કરી શકે છે.

૧૯. આ નામદાર અદાલતના લેટર્સ પેટન્ટ અપીલ નં. ૧૬૩/૨૦૦૬ માં અપાયેલા રાજવીરભા દાદભા ગઢવી વિ. ડાયરેક્ટર, સોશિયલ વેલ્ફેર ડિપાર્ટમેન્ટ અને અન્ય ના કેસના ચુકાદામાં આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચે ફકરા નં. ૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૮. કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા કોઈ ફરિયાદની ગેરહાજરીમાં અપીલકર્તાઓને તેમના સામાજિક દરજ્જાના પ્રમાણપત્રની ખરાઈ કરવા માટે સુસંગત દસ્તાવેજ પુરાવા રજૂ કરવા જણાવવાનો સંબંધિત સામાવાળાનો અભિગમ સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય અને કાયદાના સ્થાપિત અને સુવિદિત સિદ્ધાંતોની વિરુદ્ધ છે. સંબંધિત સત્તાધિકારી સમક્ષ એવી કોઈ ફરિયાદ કે રાવ ઉઠાવવામાં આવી ન હતી કે અપીલકર્તાઓએ ગેરમાર્ગે દોરીને અથવા હકીકતો છુપાવીને પોતપોતાના સામાજિક દરજ્જાના પ્રમાણપત્રો મેળવ્યા છે અને તેથી સંબંધિત સત્તાવાળાઓ અપીલકર્તાઓના સામાજિક દરજ્જાના

પ્રમાણપત્રોની ખરાઈ કરવાની ક્વાયત શરૂ કરી શક્યા ન હોત. અપીલકર્તાઓના જાતિ પ્રમાણપત્રોની ખરાઈની આ ક્વાયતમાં પણ, સંબંધિત સત્તાવાળાઓ અપીલકર્તાઓને તેઓ અનુસૂચિત જનજાતિના છે તે પુનઃ ભારપૂર્વક જણાવવા માટે દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવા કહી શક્યા ન હોત. આ તબક્કે એ નોંધવું પ્રસ્તુત છે કે અપીલકર્તાઓને તેમના મૂળના પુરાવા રજૂ કરવા જણાવતી નોટિસોમાં પણ અપીલકર્તાઓએ ગેરમાર્ગે દોરીને, હકીકતો છુપાવીને અથવા બનાવટી કે બોગસ દસ્તાવેજોના આધારે સંબંધિત જાતિ પ્રમાણપત્રો મેળવ્યા હતા તેવી શંકાનો સહેજ પણ અંશ વ્યક્ત કરવામાં આવ્યો નથી. તેથી, અપીલકર્તાઓને તેમના મૂળ અંગેના દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવા જણાવવાનો સંબંધિત સામાવાળાઓનો અભિગમ અને વર્તણૂક સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય અને ગેરવાજબી છે."

૨૦. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ વિ. બ્રહ્મ દત્ત શર્મા, (૧૯૮૭) ૨ એસ.સી.સી. ૧૭૯ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા નં. ૯ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૯. હાઈકોર્ટે કારણદર્શક નોટિસ રદ કરવામાં વાજબી ન હતું. જ્યારે સરકારી કર્મચારીને વૈધાનિક જોગવાઈ હેઠળ કારણ દર્શાવવા જણાવતી કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવે છે, ત્યારે સામાન્ય રીતે સરકારી કર્મચારીએ કારણ દર્શાવીને સંબંધિત સત્તાધિકારી સમક્ષ પોતાનો કેસ રજૂ કરવો જોઈએ અને જ્યાં સુધી નોટિસ કાયદાની કોઈપણ સત્તા વિના સ્પષ્ટપણે જારી કરવામાં આવી હોવાનું દર્શાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કોર્ટોએ તે તબક્કે નોટિસમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં અનિરુદ્ધ દર્શાવવી જોઈએ. કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાનો હેતુ સરકારી કર્મચારીને સુનાવણીની તક આપવાનો છે અને એકવાર કારણ દર્શાવવામાં આવે પછી સરકારી કર્મચારી દ્વારા રજૂ કરાયેલી હકીકતો અને રજૂઆતોના પ્રકાશમાં બાબત પર વિચારણા કરવાનું સરકાર માટે ખુલ્લું છે અને ત્યાર પછી જ બાબતમાં અંતિમ નિર્ણય લઈ શકાય છે. તે પહેલાં કોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપ અપરિપક્વ ગણાશે. અમારા મતે હાઈકોર્ટે કારણદર્શક નોટિસમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈતો ન હતો."

૨૧. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. પોલાર માર્મો એગ્લોમેરેટ્સ લિમિટેડ, ૧૯૯૭ (૯૬) ઇ.એલ.ટી. ૨૧ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફક્ત નં. ૩ અને ૪ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૩. અમે શોધી કાઢ્યું છે કે સંકળાયેલો પ્રશ્ન હકીકતનો પ્રશ્ન છે, 'શું એગ્લોમેરેટેડ માર્બલના ગુણધર્મો અને લાક્ષણિકતાઓ ખોદકામ કરાયેલા માર્બલ જેવા જ રહે છે?' અમે શોધી કાઢ્યું છે કે હાઈકોર્ટે આ પ્રશ્ન ઉકેલવા માટે હકીકતના પ્રશ્નોની તપાસ કરી છે. આવા હકીકતના પ્રશ્નોનું નિરાકરણ, અમારા મતે, સંબંધિત કાયદા હેઠળ રચાયેલી હકીકત શોધ સત્તાવાળાઓ પર છોડી દેવું શ્રેષ્ઠ રહેશે. હાઈકોર્ટે રિટ અરજીમાં, કારણદર્શક નોટિસના તબક્કે તે હકીકત શોધ તપાસ હાથ પર લેવા માટે હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈતો ન હતો.

૪. આ કોર્ટ દ્વારા વિશેષ પરવાનગી આપવામાં આવી તે તબક્કે એક્સાઈઝ સત્તાવાળાઓને આકારણી સાથે આગળ વધવાની પરવાનગી આપવામાં આવી હતી પરંતુ પરવાનગી વિના આકારણી હુકમનો અમલ ન કરવા જણાવાયું હતું. અમને જણાવવામાં આવ્યું છે કે તે મુજબ તારીખ ૧૬/૦૮/૧૯૯૪ ના રોજ આકારણી હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે. સામાવાળાઓનો એવો કેસ છે કે તેમને સુનાવણીની તક આપ્યા વિના આકારણી હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. આ બાબત વિવાદાસ્પદ છે. અમે આ કેસની સાચી કે ખોટી બાબતમાં જવા માંગતા નથી. એટલું કહેવું પૂરતું છે કે ન્યાયના હિતમાં સદર આકારણી હુકમ રદ થવો જોઈએ અને

સંબંધિત આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર ઓફ એક્સાઈઝે સામાવાળાઓને સુનાવણીની તક આપવી જોઈએ અને ત્યારબાદ નવો આકારણી હુકમ પસાર કરવો જોઈએ. કહેવાની જરૂર નથી કે જો સામાવાળાઓને સલાહ મળે તો તેને પડકારવા માટે તેઓ સ્વતંત્ર રહેશે. આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સમક્ષ તેઓ જે યોગ્ય માને તેવા પુરાવા રજૂ કરવા માટે સામાવાળાઓ સ્વતંત્ર રહેશે અને આકારણી હુકમ કરવામાં આવે તે પહેલાં આવા પુરાવા ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે. અમે સામાવાળાઓને તારીખ ૨૪ ઓક્ટોબર, ૧૯૯૪ ના રોજ બપોરે ૧૨.૦૦ વાગ્યે આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર સમક્ષ હાજર રહેવા નિર્દેશ આપીએ છીએ. જો તે તારીખ અને સમય આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટરને અનુકૂળ ન હોય, તો તેઓ તે દિવસે સામાવાળાઓને નવી તારીખ જણાવશે. આસિસ્ટન્ટ કલેક્ટર હાઈકોર્ટના ચુકાદા અને પોતાના અગાઉના આકારણી હુકમોના સંદર્ભ વિના આકારણી હુકમ પસાર કરશે. તેમજ અમે આ હુકમમાં જે કંઈ કહ્યું છે તેને તેઓ ગુણદોષ પર પ્રતિબિંબિત થતું ગણાશે નહીં."

૨૨. એર ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિ. એમ. યોગેશ્વર રાજ, (૨૦૦૦) ૫ એસ.સી.સી. ૪૬૭ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા નં. ૧૦ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૧૦. રિટ અરજીની નકલ પરથી જણાય છે કે સામાવાળાએ વાદગ્રસ્ત કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની શિસ્ત સત્તાધિકારી ની હકુમત સામે પ્રશ્ન ઉઠાવ્યો નથી. સામાવાળાની જાતિ અંગેના અને શું તેમણે તારીખ ૦૪/૧૦/૧૯૯૮ ના બોગસ પ્રમાણપત્રની રજૂઆતની પૂરતી સમજૂતી આપી હતી કે કેમ તે બંને મુદ્દાઓ શિસ્ત સત્તાધિકારી દ્વારા હજુ નક્કી કરવાના બાકી છે. બંને મુદ્દાઓ મુખ્યત્વે હકીકતના મુદ્દાઓ છે. હાઈકોર્ટે તે મુદ્દાઓ પર શિસ્ત સત્તાધિકારીના હકીકતલક્ષી નિર્ણયને પૂર્વ-અટકાયત (pre-empt) કરવો જોઈતો ન હતો. તેમજ ખાસ કરીને જ્યારે શિસ્ત સત્તાધિકારીની સક્ષમતા શંકાસ્પદ ન હતી ત્યારે હાઈકોર્ટે તપાસના વિષય-વસ્તુ પર પ્રાથમિક તારણના આધારે કાર્યવાહી પર સ્ટે આપવો જોઈતો ન હતો."

૨૩. ટ્રેડ ટેક્સ ઓફિસર, સહારનપુર વિ. રોયલ ટ્રેડિંગ કંપની, (૨૦૦૫) ૧૧ એસ.સી.સી. ૫૧૮ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા નં. ૧ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૧. આ અપીલો અલ્હાબાદ હાઈકોર્ટના તારીખ ૨૧/૦૧/૨૦૦૦ ના ચુકાદા સામેની છે. સામાવાળા કંપની સેન્ટ્રલ સેલ્સ ટેક્સ એક્ટની

કલમ ૧૪ ના અર્થમાં ચામડાની શીટ્સ હોવાના આધારે પોતાના માલની નિકાસ કરતી હતી. તેમને એવી દલીલ સાથે કારણદર્શક નોટિસ આપવામાં આવી હતી કે તેમના દ્વારા નિકાસ કરાયેલી વસ્તુઓ ચામડાની શીટ્સ ન હતી અને તેથી વધુ ડ્યુટી ચૂકવવી જરૂરી હતી. સામાવાળાઓએ કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવા સામે પડકાર ફેંકતી રિટ અરજી દાખલ કરી હતી. હાઇકોર્ટે સુસ્થાપિત કાયદાની અવગણના કરીને કે માત્ર કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવા સામે કોર્ટે હસ્તક્ષેપ કરવામાં અનિચ્છા દર્શાવવી જોઈએ, હકીકતોમાં જવાનો પ્રયાસ કર્યો અને યાંત્રિક રીતે કારણદર્શક નોટિસ રદ કરી દીધી. અમારા મતે હાઇકોર્ટેનો અભિગમ સંપૂર્ણપણે ખોટો હતો. માત્ર કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી હતી. સામાવાળાઓએ પોતાનો જવાબ દાખલ કર્યા પછી નોટિસ પડતી મૂકવામાં આવી શકી હોત અથવા જો જવાબ સંતોષકારક ન હોત તો જવાબના આધારે અપીલકર્તાઓ દ્વારા વધુ તપાસ હાથ ધરી શકાઈ હોત. હાઇકોર્ટે જે રીતે કર્યું તે રીતે નિર્ણાયક કાર્યવાહી અટકાવી દેવી જોઈએ નહીં."

૨૪. યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિ. કુનિશેઝી સત્યનારાયણ, (૨૦૦૬) ૧૨ એસ.સી.સી. ૨૮ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા નં. ૧૪ અને ૧૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૧૪. સામાન્ય રીતે માત્ર કારણદર્શક નોટિસ અથવા ચાર્જશીટ સામે રિટ અરજી શા માટે ધ્યાને લેવી જોઈએ નહીં તેનું કારણ એ છે કે તે તબક્કે રિટ અરજી અપરિપક્વ ગણાઈ શકે છે. માત્ર ચાર્જશીટ અથવા કારણદર્શક નોટિસ કાર્યવાહીના કોઈ કારણ ને જન્મ આપતી નથી, કારણ કે જ્યાં સુધી તે આપું કરવાની સત્તા ન ધરાવતી વ્યક્તિ દ્વારા જારી કરવામાં ન આવી હોય ત્યાં સુધી તે કોઈપણ પક્ષકારના અધિકારોને અસર કરતા પ્રતિકૂળ હુકમ સમાન નથી. એ તદ્દન શક્ય છે કે કારણદર્શક નોટિસના જવાબ પર વિચારણા કર્યા પછી અથવા તપાસ હાથ ધર્યા પછી સંબંધિત સત્તાધિકારી કાર્યવાહી પડતી મૂકે અને/અથવા ઠેરવે કે આરોપો સાબિત થયા નથી. તે સુસ્થાપિત છે કે જ્યારે કોઈપણ પક્ષકારના કોઈ અધિકારનો ભંગ થાય ત્યારે રિટ ટકી શકે છે. માત્ર કારણદર્શક નોટિસ અથવા ચાર્જશીટ કોઈના અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરતી નથી. જ્યારે કોઈ શિક્ષા લાદતો અથવા અન્યથા પક્ષકારને પ્રતિકૂળ અસર કરતો અંતિમ હુકમ પસાર કરવામાં આવે ત્યારે જ સદર પક્ષકારને કોઈ ફરિયાદ હોવાનું કહી શકાય.

૧૫. રિટ હકુમત એ વિવેકાધીન હકુમત છે અને તેથી અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આવી વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ સામાન્ય રીતે કારણદર્શક નોટિસ અથવા ચાર્જશીટ રદ કરીને કરવો જોઈએ નહીં."

૨૫. અરશદ જમીલ વિ. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તરાખંડ, (૨૦૧૧) ૯ એસ.સી.સી.

૩૧૩ માં રિપોર્ટ થયેલ ચુકાદામાં, નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટે ફકરા નં. ૩૦ અને ૩૧ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે:

"૩૦. હાઇકોર્ટે, જ્યાં તહસીલદાર દ્વારા તારીખ ૦૨/૦૩/૨૦૦૫ ના રોજ પસાર કરાયેલા હુકમની કાયદેસરતાને પડકારવામાં આવી હતી, અપીલકર્તા દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલો ધ્યાનમાં લીધી હતી, પરંતુ રિટ અરજી ફગાવી દેતાં ઠેરવ્યું હતું કે અપીલકર્તા ઉત્તરાખંડ રાજ્યમાં અન્ય પછાત વર્ગ (ઓબીસી) દરજ્જાનો લાભ મેળવી શકે નહીં કારણ કે તેઓ મુઝફ્ફરનગર, ચુ.પી. ના કાયમી રહેવાસી છે. હાઇકોર્ટે એવું તારણ પણ નોંધ્યું છે કે અપીલકર્તાએ રૂરડી, જિલ્લો-હરિદ્વાર, ઉત્તરાખંડના રહેવાસી હોવાનું ખોટું પ્રમાણપત્ર મેળવ્યું હતું.

૩૧. જો કે પુરાવાની પુનઃ મૂલવણીની બાબતમાં આ કોર્ટની સત્તા અને હકુમત મર્યાદિત છે અને વહીવટી કાર્યવાહીની અદાલતી સમીક્ષાનો વ્યાપ ખૂબ જ મર્યાદિત અને સંકુચિત છે તેવા સુસ્થાપિત સિદ્ધાંતોને પણ ધ્યાનમાં રાખીને, અમે હાઇકોર્ટ દ્વારા તારવેલા

હકીકતોના તારણોમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં ધીમા હોવા જોઈએ, તેમ છતાં અપીલકર્તાનું પ્રમાણપત્ર રદ કરવામાં સામાવાળા રાજ્ય દ્વારા લેવાયેલા પગલાં કાયદેસર, વાજબી અને યોગ્ય છે તેની અમારી જાતને ખાતરી કરવા માટે અમે સમગ્ર રેકૉર્ડ અને આધાર રાખેલા દસ્તાવેજોની તપાસ કરી છે."

૨૬. નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ તેમજ આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ દ્વારા આપવામાં આવેલા ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી એવું કહી શકાય કે જ્યારે સંબંધિત વ્યક્તિને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવે છે, ત્યારે સામાન્ય રીતે તેણે કારણ દર્શાવીને સંબંધિત સત્તાધિકારી સમક્ષ પોતાનો કેસ રજૂ કરવો જોઈએ અને જ્યાં સુધી નોટિસ કાયદાની કોઈપણ સત્તા વિના જારી કરવામાં આવી હોવાનું દર્શાવવામાં ન આવે ત્યાં સુધી કોર્ટે તે તબક્કે નોટિસમાં હસ્તક્ષેપ કરવામાં અનિચ્છા દર્શાવવી જોઈએ. કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાનો હેતુ સંબંધિત વ્યક્તિને સુનાવણીની તક આપવાનો છે અને એકવાર કારણ દર્શાવવામાં આવે પછી સંબંધિત વ્યક્તિ દ્વારા રજૂ કરાયેલી હકીકતો અને રજૂઆતોના પ્રકાશમાં બાબત પર વિચારણા કરવાનું સંબંધિત સત્તાધિકારી માટે ખુલ્લું છે અને ત્યાર પછી જ બાબતમાં અંતિમ નિર્ણય લઈ શકાય છે. તે પહેલાં કોર્ટ દ્વારા હસ્તક્ષેપ અપરિપક્વ ગણાશે. વધુમાં એ પણ સામે આવે છે કે હાઈકોર્ટે કારણદર્શક નોટિસ જારી

કરવાના તબક્કે રિટ અરજી ધ્યાને લેવી જોઈએ નહીં કારણ કે હાઈકોર્ટ હકીકત શોધ સત્તાધિકારી નથી.

૨૭. ઉપરોક્ત નિર્ણયો પરથી વધુમાં એવું કહી શકાય કે સામાન્ય રીતે માત્ર કારણદર્શક નોટિસ અથવા ચાર્જશીટ જારી કરવાના તબક્કે રિટ અરજી શા માટે ધ્યાને લેવી જોઈએ નહીં તેનું કારણ એ છે કે તે તબક્કે રિટ અરજી અપરિપક્વ ગણાઈ શકે છે અથવા માત્ર ચાર્જશીટ કે કારણદર્શક નોટિસ કાર્યવાહીના કોઈ કારણને જન્મ આપતી નથી કારણ કે તે કોઈપણ પક્ષકારના અધિકારને અસર કરતા પ્રતિકૂળ હુકમ સમાન નથી. એ તદ્દન શક્ય છે કે કારણદર્શક નોટિસના જવાબ પર વિચારણા કર્યા પછી અથવા તપાસ હાથ ધર્યા પછી, સંબંધિત સત્તાધિકારી કાર્યવાહી પડતી મૂકે અને ઠેરવે કે આરોપો સાબિત થયા નથી. જ્યારે કોઈપણ પક્ષકારના કેટલાક અધિકારોનો ભંગ થાય ત્યારે રિટ અરજી ટકી શકે છે. વધુમાં, માત્ર કારણદર્શક નોટિસ કોઈના અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરતી નથી. રિટ હકુમત એ વિવેકાધીન હકુમત છે અને તેથી ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આવી વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ સામાન્ય રીતે કારણદર્શક નોટિસ રદ કરીને કરવો જોઈએ નહીં.

૨૮. નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા નિર્ધારિત કાયદાના ઉપરોક્ત સિદ્ધાંતોને ધ્યાનમાં રાખીને, જો ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ વર્તમાન કેસની હકીકતો તપાસવામાં આવે, તો એ બાબત સામે આવે છે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલકેશન નં. ૧૩૯/૨૦૧૮ માં ચકાસણી સમિતિએ અરજદારને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવા જણાવતી નોટિસ જારી કરી છે અને તે તબક્કે હાલની અરજી દાખલ કરવામાં આવી છે. આ તબક્કે એ યાદ રાખવું જરૂરી છે કે સામાવાળા રાજ્યને સંબંધિત એસોસિએશન તરફથી રજૂઆત મળી છે, જેમાં સંબંધિત ઉમેદવારો સામે ચોક્કસ આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા છે કે આવા ઉમેદવારો દ્વારા મેળવવામાં આવેલા જાતિ પ્રમાણપત્રો શંકાસ્પદ છે. રજૂઆત સ્વરૂપે મળેલી સદર ફરિયાદના આધારે બાબત ચકાસણી સમિતિને મોકલવામાં આવી છે, જેણે બદલામાં અરજદારને વાદગ્રસ્ત નોટિસ જારી કરી છે. તેથી આ કોર્ટનો એવો મત છે કે હાલની અરજી અપરિપક્વ છે અને અરજદારના કોઈપણ અધિકારોનો ભંગ કે ઉલ્લંઘન થયું નથી. એ નોંધવું જરૂરી છે કે વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલે સ્પષ્ટપણે રજૂઆત કરી છે કે વર્ગ ૧ અને ૨ ની જગ્યાઓ માટે જીપીએસસી પરીક્ષા પાસ કરનારા ૨૩ ઉમેદવારો કે જેમના પ્રમાણપત્રો સામે સંબંધિત એસોસિએશન દ્વારા પ્રશ્ન ઉઠાવવામાં આવ્યો હતો, તેમના જાતિ પ્રમાણપત્રની ચકાસણી કયા પછી ૯ ઉમેદવારોના પ્રમાણપત્રો માન્ય ઠેરવવામાં આવ્યા હતા, જ્યારે ૧ ઉમેદવારનું જાતિ પ્રમાણપત્ર વિજિલન્સ સેલની ચકાસણી હેઠળ છે અને બાકીના ૧૩ ઉમેદવારો

અરજીઓ દાખલ કરીને આ કોર્ટ સમક્ષ આવ્યા છે, જેમાં આ કોર્ટે તેમની તરફેણમાં વચગાળાની દાદ આપી છે. આમ ઉપરોક્ત સામગ્રી પરથી એ બાબત સામે આવે છે કે ચકાસણી સમિતિ દ્વારા ૯ ઉમેદવારોના પ્રમાણપત્રો માન્ય રાખવામાં આવ્યા છે અને તેથી અરજદારો માટે નોટિસ જારી કરવાને પડકારીને આ કોર્ટ સમક્ષ આવવાનું કોઈ કારણ નથી. અરજદાર પોતાની તરફેણમાં જારી કરાયેલ જાતિ પ્રમાણપત્ર કાયદેસર અને માન્ય છે તેવું દસ્તાવેજ પુરાવા પરથી ચોક્કસપણે દર્શાવી શકે છે. સામાવાળા ચકાસણી સમિતિએ અરજદારોને સુનાવણીની વાજબી તક આપી છે અને આજની તારીખ સુધી સમિતિ દ્વારા કોઈ નિર્ણય લેવામાં આવ્યો નથી અને તેથી આ કોર્ટ અરજદારોની તરફેણમાં વિવેકાધીન હકુમતનો ઉપયોગ કરવા તરફ પ્રેરાતી નથી.

૨૯. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલશ્રીઓની એવી દલીલ છે કે વિજિલન્સ સેલ અને ચકાસણી સમિતિની રચના **કુ. માધુરી પાટીલ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણય મુજબ નથી. ઉપરોક્ત રજૂઆતો ધ્યાને લેવાના હેતુથી, **કુ. માધુરી પાટીલ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયમાં કરાયેલા સુસંગત અવલોકનો ધ્યાનમાં લેવા જરૂરી છે અને વધુ ખાસ કરીને નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટના ફકરા નં. ૧૨(જ), ૧૨(પ) અને ૧૨(ડ) નીચે મુજબ વંચાય છે:

"૧૨(જ). તમામ રાજ્ય સરકારો ત્રણ અધિકારીઓની એક સમિતિની રચના કરશે, એટલે કે, (૧) સંબંધિત વિભાગના નિયામકના હોદ્દાથી ઉચ્ચ હોદ્દો ધરાવતા અધિક અથવા સંયુક્ત સચિવ અથવા કોઈપણ કચેરી, (૨) કેસ અનુસાર નિયામક, સમાજ કલ્યાણ / આદિજાતિ કલ્યાણ / પછાત વર્ગ કલ્યાણ, અને (૩) અનુસૂચિત જાતિના કિસ્સામાં સામાજિક દરજ્જાના પ્રમાણપત્રોની ચકાસણી અને જારી કરવામાં ગાઢ જ્ઞાન ધરાવતા અન્ય અધિકારી. અનુસૂચિત જનજાતિના કિસ્સામાં, જનજાતિઓ, જનજાતિ સમુદાયો, જનજાતિઓ અથવા જનજાતિ સમુદાયોના ભાગો અથવા જૂથોને ઓળખવામાં ગાઢ જ્ઞાન ધરાવતા સંશોધન અધિકારી.

૧૨(પ). દરેક નિયામકાલયે સામાજિક દરજ્જાના દાવાઓની તપાસ કરવા માટે એકંદર હવાલો ધરાવતા વરિષ્ઠ નાયબ પોલીસ અધિક્ષક અને તેટલી સંખ્યાના પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટરોનો બનેલો એક વિજિલન્સ સેલ રચવો જોઈએ. ઇન્સ્પેક્ટર સ્થાનિક રહેઠાણના સ્થળે અને મૂળ સ્થળે જશે જ્યાંથી ઉમેદવાર આવે છે અને સામાન્ય રીતે રહે છે અથવા નગર કે શહેરમાં સ્થળાંતરના કિસ્સામાં, જે સ્થળેથી તેઓ મૂળ આવ્યા હતા ત્યાં જશે. વિજિલન્સ અધિકારીએ ઉમેદવાર અથવા કેસ અનુસાર માતાપિતા કે વાલી દ્વારા દાવો કરાયેલા સામાજિક દરજ્જાની તમામ હકીકતો વ્યક્તિગત રીતે ચકાસવી અને

એકત્રિત કરવી જોઈએ. તેમણે શાળાના રેકૉર્ડ, જન્મ નોંધણી જો કોઈ હોય તો તેની પણ તપાસ કરવી જોઈએ. તેમણે જાતિ વગેરેના સંબંધમાં માતાપિતા, વાલી અથવા ઉમેદવારની અથવા ઉમેદવારના સામાજિક દરજ્જાનું જ્ઞાન ધરાવતી અન્ય વ્યક્તિઓની પણ તપાસ કરવી જોઈએ અને ત્યાર પછી પ્રોફોર્મમાં દર્શાવ્યા મુજબની તમામ વિગતો સાથે નિયામકાલયને અહેવાલ સુપરત કરવો જોઈએ, ખાસ કરીને સંબંધિત જાતિઓ અથવા જનજાતિઓ કે જનજાતિ સમુદાયો દ્વારા અનુસૂચિત જનજાતિ સંબંધિત તેમની વિશિષ્ટ માનવશાસ્ત્રીય અને વંશીય લાક્ષણિકતાઓ, દેવ-દેવીઓ, ધાર્મિક વિધિઓ, રિવાજો, લગ્નની પદ્ધતિ, મૃત્યુ સંસ્કાર, દફનવિધિ અને શબ વગેરેના નિકાલની પદ્ધતિઓ વિશે.

૧૨(૬). વિજિલન્સ અધિકારી પાસેથી અહેવાલ મળ્યા પછી જો સંબંધિત નિયામકને સામાજિક દરજ્જાનો દાવો 'સાચો નથી' અથવા 'શંકાસ્પદ' અથવા અપ્રમાણિક કે ખોટી રીતે કે અયોગ્ય રીતે દાવો કરાયેલો જણાય, તો સંબંધિત નિયામકે ઉમેદવારને રસીદ સાથેની રજિસ્ટર્ડ પોસ્ટ દ્વારા અથવા જે સંબંધિત શૈક્ષણિક સંસ્થામાં ઉમેદવાર અભ્યાસ કરે છે કે નોકરી કરે છે તેના વડા મારફત વિજિલન્સ અધિકારીના અહેવાલની નકલ પૂરી પાડીને કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવી જોઈએ. નોટિસમાં નિર્દેશ હોવો જોઈએ કે

રજૂઆત અથવા જવાબ જો કોઈ હોય તો, નોટિસ મળ્યાની તારીખથી બે અઠવાડિયાની અંદર કરવામાં આવશે અને વિનંતી પર કોઈપણ સંજોગોમાં નોટિસ મળ્યાની તારીખથી ૩૦ દિવસથી વધુ નહીં. જો ઉમેદવાર સુનાવણીની તક માંગે અને તે વતી તપાસ હાથ ધરવાનો દાવો કરે, તો આવી રજૂઆત / જવાબ મળતાં નિયામક સમિતિ બોલાવશે અને અધ્યક્ષ તરીકે જોઈન્ટ / અધિક સચિવ ઉમેદવાર / માતાપિતા / વાલીને તેમના દાવાના સમર્થનમાં તમામ પુરાવા રજૂ કરવાની વાજબી તક આપશે. ગામ કે વિસ્તારમાં ઢોલ પીટીને અથવા અન્ય કોઈપણ અનુકૂળ રીતે જાહેર નોટિસ પ્રસિદ્ધ કરી શકાશે અને જો કોઈ વ્યક્તિ કે સંગઠન આવા દાવાનો વિરોધ કરે, તો તેને પુરાવા રજૂ કરવાની તક આપી શકાશે. રૂબરૂમાં અથવા વકીલ મારફત આવી તક આપ્યા પછી, સમિતિ યોગ્ય જણાય તેવી તપાસ કરી શકશે અને ઉમેદવાર અથવા વિરોધી પક્ષકાર દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલા વાંધાઓની સામે દાવાઓ પર વિચારણા કરી શકશે અને તેના સમર્થનમાં સંક્ષિપ્ત કારણો સાથે યોગ્ય હુકમ પસાર કરી શકશે."

૩૦. તારીખ ૧૫/૦૨/૨૦૧૮ નો ઠરાવ જારી કરીને સામાવાળા રાજ્ય સમિતિની રચના કરી છે. વિજિલન્સ સેલના ૪ સભ્યો નીચે મુજબ છે,

(૧) નાયબ પોલીસ અધિક્ષક;

- (૨) પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર;
- (૩) નિયામકશ્રી, આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ સંસ્થા; અને
- (૪) નાયબ મામલતદાર.

૩૧. ત્યારબાદ, તારીખ ૦૩/૦૪/૨૦૧૮ ના ઠરાવ અન્વયે બીજી સમિતિની રચના કરવામાં આવી છે, જેમાં નીચેના સભ્યો છે,

- (૧) નાયબ પોલીસ અધિક્ષક;
- (૨) પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર;
- (૩) નિયામકશ્રી, આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ સંસ્થા;
- (૪) નાયબ મામલતદાર;
- (૫) કાનૂની સહાયક; અને
- (૬) તાલુકા વિકાસ અધિકારી (ટીડીઓ).

૩૨. આમ ઉપરોક્ત સામગ્રી પરથી એ બાબત સામે આવે છે કે વિજિલન્સ સેલમાં માત્ર કેટલાક વધુ સભ્યો ઉમેરવામાં આવ્યા હોવાના કારણે, તેનો અર્થ એવો થતો નથી કે આવી સમિતિની રચના નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા જારી કરાયેલા નિર્દેશોના ઉલ્લંઘનમાં છે. વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ દ્વારા સ્પષ્ટપણે એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે વિજિલન્સ સેલ એ અનુસૂચિત જનજાતિના દરજ્જાના નિર્ધારણ માટેની હકીકત શોધ સમિતિ

છે, જે એક જટિલ મુદ્દો છે અને તપાસ પ્રક્રિયામાં વિગતવાર અભ્યાસ સામેલ છે. તેમાં કાનૂની મુદ્દાઓ પણ સામેલ છે જેનું નિરાકરણ લાવવાનું છે. સદર હેતુ માટે, રાજ્ય સરકારે કાયદા અધિકારીનો સમાવેશ કરવો યોગ્ય માન્યો છે. સામાવાળા વતી સ્પષ્ટપણે એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે જમીનના રેકૉર્ડ અને અન્ય વિગતોની ખરાઈના હેતુ માટે, મામલતદાર / નાયબ મામલતદાર સુસંગત સામગ્રી શોધવામાં નોંધપાત્ર મદદરૂપ થાય છે, જે સામગ્રી એકત્રિત કરવી પોલીસ અધિકારી અને સંશોધન અધિકારી માટે મુશ્કેલ હોય છે. આમ, સામાવાળા રાજ્યે કાનૂની સહાયક અને નાયબ મામલતદારનો સમાવેશ કરતા વિજિલન્સ સેલની રચના કરવાનું યોગ્ય માન્યું હતું. બાબતના તે પરિપ્રેક્ષ્યમાં, અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રીઓ દ્વારા ઉઠાવવામાં આવેલી દલીલ સ્વીકારવામાં આવતી નથી.

૩૩. તેવી જ રીતે, જ્યાં સુધી ચકાસણી સમિતિની રચનાનો સંબંધ છે, સરકારી ઠરાવ તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ પરથી જણાય છે કે ચકાસણી સમિતિમાં નીચેના સભ્યો હતા,

- (૧) અધિક અથવા સંયુક્ત અથવા નાયબ સચિવશ્રી, આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર;
- (૨) કમિશનરશ્રી, આદિજાતિ વિકાસ, ગાંધીનગર; અને

- (૩) નિયામકશ્રી, આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ સંસ્થા, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ;
- (૪) નાયબ કમિશનરશ્રી, કમિશનર આદિજાતિ વિકાસની કચેરી, ગાંધીનગર;
- (૫) સેક્ટર ઓફિસર, આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર.

ત્યારબાદ તારીખ ૧૫/૦૨/૨૦૧૮ ના ઠરાવ અન્વયે, નિયામકશ્રી, આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ સંસ્થા, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદના સ્થાને પ્રાદેશિક સંશોધન અધિકારી, આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ સંસ્થા, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદની નિમણૂક કરવામાં આવી હતી. વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સદર ઠરાવમાં સુધારો વિજિલન્સ સેલ દ્વારા હાથ ધરાયેલી યોગ્ય ખરાઈમાં મદદરૂપ થવા માટે અને **કુ. માધુરી પાટીલ (ઉપર મુજબ)** ના કેસમાં નિર્ધારિત માર્ગદર્શિકાનું પાલન થાય તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે કરવામાં આવ્યો હતો.

તારીખ ૩૧/૦૧/૨૦૧૮ ના જાહેરનામા દ્વારા હવે સ્પષ્ટતા કરવામાં આવી છે કે સમિતિનું યોગ્ય કોરમ ત્રણ સભ્યોનું રહેશે એટલે કે,

- (૧) અધિક અથવા સંયુક્ત અથવા નાયબ સચિવશ્રી, આદિજાતિ વિકાસ વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગર;
- (૨) કમિશનરશ્રી, આદિજાતિ વિકાસ, ગાંધીનગર; અને
- (૩) પ્રાદેશિક સંશોધન અધિકારી, આદિવાસી સંશોધન અને તાલીમ સંસ્થા, ગુજરાત વિદ્યાપીઠ, અમદાવાદ.

૩૪. આમ ઉપરોક્ત સામગ્રી પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલશ્રીઓ દ્વારા રજૂઆત કર્યા મુજબ ચકાસણી સમિતિની રચના નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયોના ઉલ્લંઘનમાં નથી. આમ આ કોર્ટનો એવો મત છે કે જ્યારે વિજિલન્સ સેલ અને ચકાસણી સમિતિ કાયદેસર રીતે રચાયેલા છે, ત્યારે અરજદારો પોતાના કબજામાં રહેલા દસ્તાવેજી પુરાવાઓના આધારે સંબંધિત સમિતિ સમક્ષ પોતાનો કેસ રજૂ કરી શકે છે. એફિનિટી ટેસ્ટ, વિગત દર્શક કાર્ડ અને સંબંધિત અરજદારોના પિતા કે પૂર્વજો અથવા નજીકના સંબંધીઓની તરફેણમાં આપવામાં આવેલા પ્રમાણપત્ર સંબંધિત મુદ્દો અરજદારો દ્વારા સંબંધિત સમિતિ સમક્ષ રજૂ કરી શકાય છે અને સંબંધિત અરજદાર માન્ય જાતિ પ્રમાણપત્ર ધરાવે છે કે નહીં તે નક્કી કરવા માટે આ કોર્ટ હકીકત શોધ સત્તાધિકારી નથી.

૩૫. એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે અરજદારો તરફે વિજ્ઞાન વકીલશ્રીઓ દ્વારા જે તમામ નિર્ણયો પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે તે લગભગ તમામ નિર્ણયોમાં સંબંધિત સમિતિ દ્વારા સંબંધિત વ્યક્તિની તરફેણમાં આપેલું જાતિ પ્રમાણપત્ર રદ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો અથવા સંબંધિત સત્તાધિકારીએ સંબંધિત વ્યક્તિની તરફેણમાં જાતિ પ્રમાણપત્ર આપવાનો ઇનકાર કર્યો હતો અને તેથી સંબંધિત વડી અદાલતો સમક્ષ અથવા નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ સમક્ષ અરજીઓ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને જાતિ પ્રમાણપત્ર રદ કરવાના અથવા જાતિ પ્રમાણપત્ર આપવાનો ઇનકાર કરવાના મુદ્દાનો નિર્ણય કરતી વખતે સંબંધિત હાઈકોર્ટ અથવા નામદાર સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા અવલોકનો કરવામાં આવ્યા હતા. જ્યારે વર્તમાન કેસમાં, ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, અરજદારોને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવા જણાવતી નોટિસો જારી કરવામાં આવી છે અને તેથી અરજદારો તરફે વિજ્ઞાન વકીલશ્રીઓએ જેના પર આધાર રાખ્યો છે તે નિર્ણયો તેમને કોઈ મદદરૂપ થશે નહીં.

૩૬. સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮ માં એવી દલીલ કરવામાં આવી છે કે વિજિલન્સ સેલે અહેવાલ સુપરત કર્યો છે, જેના આધારે હવે ચકાસણી સમિતિએ અરજદારને નોટિસ પાઠવી છે અને વિજિલન્સ સેલ દ્વારા પ્રક્રિયા યોગ્ય રીતે અનુસરવામાં આવી નથી. જો કે આ કોર્ટનો એવો મત છે કે આ દલીલ ચકાસણી સમિતિ સમક્ષ પણ

ઉઠાવી શકાય છે, જે અરજદાર દ્વારા ચકાસણી સમિતિ સમક્ષ રજૂ કરવામાં આવનાર રેકૉર્ડ અને સામગ્રીની ખરાઈ કર્યા પછી આ મુદ્દાનો નિર્ણય કરી શકે છે. એ બાબત નિર્વિવાદ છે કે આજની તારીખ સુધી સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮ અને તેની સાથેની બાબતોના અરજદારોની તરફેણનું જાતિ પ્રમાણપત્ર ચકાસણી સમિતિ દ્વારા રદ કરવામાં આવ્યું નથી અને તેથી અરજદાર તમામ દલીલો ચકાસણી સમિતિ સમક્ષ રજૂ કરી શકે છે, આથી હાલની અરજી ટકી શકે તેવી નથી.

૩૭. આ કોર્ટ એ હકીકતથી વાકેફ છે કે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ હકુમતનો ઉપયોગ કરવા માટે વૈકલ્પિક ઉપાય કોઈ બાધ નથી અને ચોક્કસ સંજોગોમાં રિટ અરજી ટકી શકે છે જેમ કે,

- (૧) જ્યારે કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનો ભંગ થયો હોય;
- (૨) જ્યારે અરજદારના મૂળભૂત અધિકારોનું ઉલ્લંઘન થયું હોય;
- (૩) જો હુકમ સત્તાધિકારી દ્વારા હકુમત વિના પસાર કરવામાં આવ્યો હોય; અને
- (૪) કાયદાની જોગવાઈની કાયદેસરતા (vires) ને પડકારવામાં આવી હોય.

૩૮. વર્તમાન કેસમાં, ઉપર ચર્ચા કર્યા મુજબ, અરજદારો આ કોર્ટને એ બાબતે સંતોષ આપવામાં નિષ્ફળ રહ્યા છે કે તેમનો કેસ ઉપરોક્ત કોઈપણ કલમ હેઠળ આવે છે. વધુમાં જ્યારે અરજદારોને દસ્તાવેજી પુરાવા રજૂ કરવા જણાવતી નોટિસો જારી કરવામાં આવી છે, ત્યારે આ તબક્કે આ અરજીઓ ધ્યાને લેવાની જરૂર નથી.

૩૯. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલે સામાવાળા રાજ્ય દ્વારા જારી કરાયેલ સંબંધિત સૂચનાઓ અને ઠરાવોનો સંદર્ભ આપ્યો હતો અને નિર્દેશ કર્યો હતો કે માત્ર ફરિયાદના કિસ્સામાં જ જાતિ પ્રમાણપત્રની ખરાઈની પ્રક્રિયા શરૂ કરી શકાય છે, જ્યારે વર્તમાન કેસમાં સામાવાળા રાજ્યને આવી કોઈ ફરિયાદ મળી નથી. આવી દલીલના સંબંધમાં એ નોંધવું જરૂરી છે કે જીપીએસસી પાસ કરનાર ઉમેદવાર એટલે કે સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૧૩૯/૨૦૧૮ ના અરજદાર માટે, ઉપર જણાવ્યા મુજબ સંબંધિત એસોસિએશન દ્વારા રજૂઆતો કરવામાં આવી હતી, જેમાં અરજદાર અને અન્ય ૨૨ વ્યક્તિઓ દ્વારા મેળવવામાં આવેલા જાતિ પ્રમાણપત્ર સામે શંકા ઉઠાવવામાં આવી છે અને તેથી આવી ફરિયાદના આધારે સામાવાળા સત્તાવાળાઓએ ખરાઈની પ્રક્રિયા શરૂ કરી છે. જ્યારે જ્યાં સુધી સ્પેશિયલ સિવિલ એપિલિકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮ અને અન્ય સંબંધિત બાબતોનો સંબંધ છે, રેકૉર્ડ પર આવ્યું છે કે સમસ્ત આદિવાસી સમાજ દ્વારા આ કોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ સમક્ષ રિટ પિટિશન

(પીઆઈએલ) નં. ૧૩૫/૨૦૧૮ દાખલ કરવામાં આવી છે અને સદર પીઆઈએલમાં જાતિ પ્રમાણપત્રો મેળવનાર વ્યક્તિઓ સામે વિવિધ આક્ષેપો કરવામાં આવ્યા હતા અને જેના આધારે આવા ઉમેદવારો એમબીબીએસ અભ્યાસક્રમ અને અન્ય અભ્યાસક્રમોમાં પ્રવેશનો દાવો કરી રહ્યા છે. સદર અરજીમાં સામાવાળા રાજ્ય સોગંદનામું દાખલ કર્યું છે અને ત્યારબાદ વધારાનું સોગંદનામું પણ દાખલ કરવામાં આવ્યું છે, જેની નકલ સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નં. ૨૦૨૧૫/૨૦૧૮ ના સંકલનના પાના નં. ૨૪૪ પર રજૂ કરવામાં આવી છે. સદર સોગંદનામામાં દર્શાવેલી વિગતો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે તબીબી અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશના સંદર્ભમાં, અનામત કેટેગરી અને અનુસૂચિત જનજાતિ હેઠળ પ્રવેશ માટે અરજી કરનારા ૬૦૯ ઈચ્છુક ઉમેદવારોના જાતિ પ્રમાણપત્રની ખરાઈનું કામ ગુજરાત રાજ્ય ચકાસણી સમિતિ દ્વારા જુદા જુદા ઝોન માટે વિજિલન્સ સેલને સોંપવામાં આવ્યું હતું અને આવી સમિતિઓની રચના કરવામાં આવી હતી અને ૬૦૯ જાતિ પ્રમાણપત્રોની ખરાઈમાંથી વિજિલન્સ સેલ દ્વારા રજૂ કરાયેલા અહેવાલ મુજબ ૩૯૩ ઉમેદવારોના જાતિ પ્રમાણપત્રો યોગ્ય જણાયા છે, જ્યારે ૨૪ કેસો સંબંધિત દસ્તાવેજોના અભાવે વિજિલન્સ સેલ પાસે પેન્ડિંગ હતા અને ૫ ઉમેદવારોનો વિજિલન્સ સેલનો અહેવાલ ચકાસણી સમિતિ દ્વારા વધુ તપાસ માટે પરત કરવામાં આવ્યો છે. ૨૪ ઉમેદવારોએ જાણ કરી છે કે તેઓ તબીબી અભ્યાસક્રમમાં કોઈ પ્રવેશ લઈ રહ્યા નથી અને તેથી તેમના

જાતિ પ્રમાણપત્રોની વિજિલન્સ સેલ દ્વારા ખરાઈ કરવામાં આવી નથી, જો કે ૬૦૯ કેસોમાંથી માત્ર ૪૯ ઉમેદવારો કે જેમના જાતિ પ્રમાણપત્રો યોગ્ય જણાયા નથી, તેમને ચકાસણી સમિતિએ વિજિલન્સ સેલનો અહેવાલ મોકલીને સંબંધિત ઉમેદવારોને નોટિસો જારી કરી છે અને આવા ઉમેદવારોને તેમના જાતિ પ્રમાણપત્રો યોગ્ય હોવાના સમર્થનમાં કોઈપણ પુરાવા/માહિતી રજૂ કરવા જણાવ્યું છે. આમ ઉપરોક્ત વિગતો પરથી સ્પષ્ટ થાય છે કે સંબંધિત અરજદારો દ્વારા આ નામદાર અદાલત સમક્ષ દાખલ કરાયેલ રિટ પિટિશન (પીઆઈએલ) ના અનુસંધાને સામાવાળા રાજ્યે એમબીબીએસ અભ્યાસક્રમમાં પ્રવેશ મેળવવામાં રસ ધરાવતા હોય તેવા ઉમેદવારો માટે અનુસૂચિત જનજાતિના જાતિ પ્રમાણપત્રની ખરાઈ માટેની કવાયત શરૂ કરી છે. આમ આ કોર્ટનો એવો સુવિચારિત મત છે કે વર્તમાન કેસની ઉપરોક્ત હકીકતો અને સંજોગોમાં વિજિલન્સ સેલ અને/અથવા ચકાસણી સમિતિ દ્વારા જાતિ પ્રમાણપત્રની ખરાઈની પ્રક્રિયા શરૂ કરવામાં હસ્તક્ષેપ કરી શકાય નહીં.

૪૦. આ તબક્કે એ પણ નોંધવું જરૂરી છે કે બંધારણના આમુખના આધારે અને ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૫(૪) અને ૧૬(૪), અનુચ્છેદ ૩૪૨, ૩૬૬(૨૫), ૩૩૮(એ), ૩૩૦ અને ૩૩૨ ના આધારે વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ શ્રી જાનીની એવી ચોક્કસ રજૂઆત છે કે અનુસૂચિત જનજાતિઓ મુખ્ય પ્રવાહમાં આવે અને દેશના શાસન અને વહીવટમાં

તેમને સમાન અધિકારો મળે તે સુનિશ્ચિત કરવા માટે બંધારણમાં આવી જોગવાઈઓ કરવામાં આવી છે. જો કે રાજ્યના ધ્યાને આવ્યું છે કે આવા જૂથો માટે કરવામાં આવેલી આ વિશેષ જોગવાઈઓનો લાભ પોતાને અનુસૂચિત જનજાતિના ગણાવતા લોકો લઈ રહ્યા હોવાનું કહેવાય છે. કેટલીક વ્યક્તિઓ કે જેઓ અન્યથા અનુસૂચિત જનજાતિ હેઠળ આવતી નથી તેઓએ અનુસૂચિત જનજાતિના પ્રમાણપત્રો મેળવી લીધા છે અને તેના આધારે તેઓએ અનુસૂચિત જનજાતિની કેટેગરીમાં લાભ લીધો છે અથવા મેળવવા માંગી રહ્યા છે અને તેથી જ્યારે આવી ફરિયાદો મળે છે ત્યારે સામાવાળા રાજ્યે અનુસૂચિત જનજાતિની વ્યક્તિઓના હિતનું રક્ષણ કરવાના હેતુથી સંબંધિત વ્યક્તિઓની તરફેણમાં જારી કરાયેલા જાતિ પ્રમાણપત્રની પુનઃ ખરાઈ માટે ઉપરોક્ત પ્રક્રિયા શરૂ કરી છે. તેથી બંધારણીય લક્ષ્યને ધ્યાનમાં રાખીને, જ્યારે રાજ્ય સત્તાવાળાઓએ સંબંધિત વ્યક્તિઓના જાતિ પ્રમાણપત્રોની ખરાઈની પ્રક્રિયા શરૂ કરી હોય, ત્યારે ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ કરતી વખતે આ કોર્ટે આવી ક્વાયતમાં હસ્તક્ષેપ કરવાની જરૂર નથી.

૪૧. અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા એવી રજૂઆત કરવામાં આવી છે કે સામાવાળા રાજ્યે હાલની અરજીઓમાં સોગંદનામું દાખલ કર્યું નથી અને તેથી અરજદારો દ્વારા રજૂ કરાયેલ કેસ આ કોર્ટે સ્વીકારવો જોઈએ. જો કે

સદર દલીલ ગેરસમજભરી છે. નોટિસ જારી કરવા સામે હાલની અરજીઓની ટકી શકવાની ક્ષમતા અંગે વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલ દ્વારા પ્રાથમિક વાંધો ઉઠાવવામાં આવ્યો છે અને સુનાવણી દરમિયાન સામાવાળા રાજ્ય તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન અધિક એડવોકેટ જનરલે રેકૉર્ડ પરથી જ દર્શાવ્યું હતું કે સામાવાળા રાજ્યે જાતિ પ્રમાણપત્રની ખરાઈની પ્રક્રિયા શા માટે શરૂ કરી છે અને વિજિલન્સ સેલ તેમજ ચકાસણી સમિતિની રચના કેવી રીતે કાયદેસર અને માન્ય છે.

૪૨. અરજદારોએ આ અરજીઓની આખરી સુનાવણી વખતે સુધારા દ્વારા વિલંબિત તબક્કે તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ અને ૧૫/૦૨/૨૦૧૮ ના ઠરાવોને પણ પડકાર્યા છે. આ કોર્ટે સદર ઠરાવોનું અવલોકન કર્યું છે. એ નોંધવું જરૂરી છે કે એક તરફ અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલે તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ ના ઠરાવ પર આધાર રાખીને એવી દલીલ કરી છે કે માત્ર શંકાસ્પદ જાતિ પ્રમાણપત્રોની જ ખરાઈ કરી શકાય છે. જ્યારે વર્તમાન કેસમાં અરજીમાં વાદગ્રસ્ત નોટિસ જોતાં વિજિલન્સ સેલ પ્રથમ વખત એવા નિષ્કર્ષ પર આવ્યો છે કે અરજદારનું જાતિ પ્રમાણપત્ર શંકાસ્પદ છે. હવે બીજી તરફ અરજદારે વિલંબિત તબક્કે એવી રજૂઆત કરી છે કે તારીખ ૨૮/૦૫/૨૦૧૦ નો સદર ઠરાવ ગેરકાયદેસર અને અમાન્ય છે. જો કે રેકૉર્ડ પર રજૂ કરાયેલી સામગ્રી પરથી અને સદર ઠરાવોની વિગતો પરથી આ કોર્ટનો એવો મત છે કે આ બંને ઠરાવો **કુ. માધુરી પાટીલ (ઉપર**

મુજબ) ના કેસમાં ભારતના માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા આપવામાં આવેલા નિર્ણયોની વિરુદ્ધ નથી. આમ અરજદારો તરફે વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલી રજૂઆતોમાં કોઈ તથ્ય નથી.

૪૩. ઉપરોક્ત ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અરજીઓ ફગાવી દેવામાં આવે છે. જો કે સામાવાળા ચકાસણી સમિતિને આથી અરજદારોને સુનાવણીની વાજબી તક આપવાનો નિર્દેશ કરવામાં આવે છે અને તેમના જવાબ તથા તેમના દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી શકે તેવા દસ્તાવેજો ધ્યાનમાં લીધા પછી ચકાસણી સમિતિ કાયદા અનુસાર યોગ્ય નિર્ણય લેશે. એ સ્પષ્ટ કરવામાં આવે છે કે સંબંધિત સત્તાધિકારી દ્વારા સંબંધિત સમયે હાલના અરજદારોની તરફેણમાં આપેલા જાતિ પ્રમાણપત્રો યોગ્ય રીતે જારી કરવામાં આવ્યા હતા કે નહીં તે મુદ્દામાં આ કોર્ટ ગઈ નથી. તેથી સામાવાળા આ હુકમમાં આ કોર્ટ દ્વારા કરવામાં આવેલા અવલોકનોથી પ્રભાવિત થયા વિના આ મુદ્દાનો નિર્ણય કરશે. નોટિસ ડિસ્ચાર્જ કરવામાં આવે છે. અગાઉ અપાયેલી વચગાળાની દાદ રદ કરવામાં આવે છે.

સહી/-

(ન્યાયમૂર્તિ વિપુલ એમ. પંચોલી)

વિશેષ હુકમ

ચુકાદો જાહેર થયા પછી અરજદારો તરફે ઉપસ્થિત વિદ્વાન વકીલશ્રીએ વિનંતી કરી હતી કે અગાઉ આપવામાં આવેલી વચગાળાની દાદ ચાર અઠવાડિયાના સમયગાળા માટે લંબાવવામાં આવે જેથી અરજદારો ઉપલી ફોરમનો આશરો લઈ શકે.

જો કે આ ચુકાદામાં આ કોર્ટ દ્વારા નોંધવામાં આવેલા કારણોને ધ્યાનમાં રાખીને વિનંતી નામંજૂર કરવામાં આવે છે.

સહી/-

(ન્યાયમૂર્તિ વિપુલ એમ. પંચોલી)

This judgment has been translated using AI Tool - SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.